

مجموعه مقررات بين المللى
مربوط به
دادرسى ویژه نوجوانان

فهرست

- حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد
برای دادرسی ویژه نوجوانان (مقررات پکن) ۱
- رهنمودهای سازمان ملل متحد
برای پیشگیری از بزهکاری نوجوانان (رهنمودهای ریاض) ۱۹
- مقررات سازمان ملل
برای حمایت از نوجوانان محروم از آزادی ۲۷

حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان (مقررات پکن)

قطعنامه ۴۰/۳۳ / مصوب مجمع عمومی مورخ ۲۹ نوامبر ۱۹۸۵

با در نظر داشتن «اعلامیه جهانی حقوق بشر»، «عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی» و «عهدنامه بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی» و نیز سایر اسناد بین‌المللی حقوق بشر در رابطه با حقوق نوجوانان،

همچنین با در نظر داشتن این‌که سال ۱۹۸۵ به عنوان «سال بین‌المللی جوانان: مشارکت، توسعه، صلح» نامیده شده و اهمیتی که جامعه بین‌المللی، به گواه اهمیت لحاظ شده برای «اعلامیه حقوق کودک» برای حمایت و ارتقای حقوق نوجوانان قائل گردیده است،

با یادآوری راه حل شماره ۴ مصوب «ششمین کنگره سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و نحوه رفتار با بزهکاران» که طی آن تدوین حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان و مراقبت از نوجوانان، به عنوان الگویی برای کشورهای عضو، درخواست گردید،

نیز با یادآوری تصمیم شماره ۱۵۳/۱۹۸۴ مورخ ۲۵ مه ۱۹۸۴ «شورای اقتصادی و اجتماعی» که به موجب آن پیش‌نویس مقررات از طریق «اجلاس مقدماتی بین منطقه‌ای»، که از ۱۴ تا ۱۸ مه ۱۹۸۴ در پکن تشکیل شد، به «هفتمین کنگره سازمان ملل در زمینه پیشگیری از جرم و رفتار با بزهکاران»، که از ۲۶ اوت تا ۶ سپتامبر ۱۹۸۵ در میلان ایتالیا برگزار گردید، ارسال شد،

با توجه به این‌که نوجوانان به سبب مرحله آغازین رشد انسانی خود، نیازمند مراقبت و مساعدت ویژه از نظر رشد جسمانی روانی و اجتماعی بوده و به حمایت قانونی در شرایط همراه با آرامش، آزادی، حرمت و امنیت نیاز دارند،

نظر به این‌که قوانین، سیاست‌ها و رویه‌های ملی موجود احتمالاً مستلزم تجدید نظر و مقررات می‌باشند،

همچنین نظر به این‌که، اگر چه حصول این‌گونه معیارها با توجه به شرایط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و قضایی موجود احتمالاً در حال حاضر دشوار می‌نماید، هدف آن است که به عنوان سیاست حداقلی قابل دستیابی باشند،

۱. اقدامات انجام شده توسط «کمیته پیشگیری و مهار جرم»، دبیر کل، «مؤسسه آسیا و خاور دور سازمان ملل متحد برای پیشگیری از جرم و نحوه رفتار با بزهکاران» و سایر مؤسسات سازمان ملل متحد در جهت تدوین «حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان» را با قدردانی مورد توجه قرار داده است؛

۲. گزارش دبیر کل درباره پیش نویس «حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان» را با قدردانی مورد توجه قرار داده است؛

۳. از «اجلاس مقدماتی بین منطقه‌ای» که در پکن تشکیل گردید، به دلیل متن مقررات تسلیم شده به «هفتمین کنگره سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و نحوه رفتار با بزهکاران» جهت بررسی و اقدام نهایی تقدیر نموده است؛

۴. «حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان»، توصیه شده توسط «هفتمین کنگره»، موضوع ضمیمه قطعنامه حاضر را تصویب و توصیه‌های «هفتمین کنگره» را مبنی بر این‌که «مقررات» به عنوان «مقررات پکن» نامیده شود تأیید نموده است؛

۵. از کشورهای عضو دعوت می‌نماید که، در موارد مقتضی، قوانین، سیاست‌ها و رویه‌های عمل خود را، بویژه در زمینه آموزش کارکنان تشکیلات قضایی نوجوانان، با «مقررات پکن» وفق داده توجه مراجع مربوط و عموم را به «مقررات» جلب نمایند؛
۶. از «کمیته پیشگیری و مهار جرم» می‌خواهد که ضوابطی را در جهت اجرای مؤثر «مقررات پکن»، با مساعدت مؤسسات سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و نحوه رفتار با بزهکاران، تدوین نماید؛
۷. از کشورهای عضو دعوت می‌نماید که دبیر کل را از نحوه اجرای «مقررات پکن» مطلع کنند و نتایج حاصل را به صورت مستمر به «کمیته پیشگیری و مهار جرم» گزارش نمایند؛
۸. از کشورهای عضو و دبیر کل درخواست می‌نماید که در زمینه سیاست‌ها و رویه‌های مؤثر در دادرسی ویژه نوجوانان پژوهش کنند و پایگاه داده‌هایی را ایجاد نمایند؛
۹. از دبیر کل درخواست و از کشورهای عضو دعوت می‌نماید که از انتشار متن «مقررات پکن» در وسیع‌ترین گستره ممکن به کلیه زبانهای رسمی سازمان ملل متحد، از جمله تشدید فعالیتهای اطلاع‌رسانی در زمینه دادرسی نوجوانان، اطمینان حاصل نمایند؛
۱۰. از دبیر کل درخواست می‌نماید که طرحهای آزمایشی را در زمینه اجرای «مقررات پکن» ایجاد نماید؛
۱۱. از دبیر کل و کشورهای عضو درخواست می‌نماید که منابع لازم جهت حصول اطمینان از اجرای موفقیت‌آمیز «مقررات پکن» را، بویژه در زمینه‌های استخدام، آموزش و مبادله کارکنان، پژوهش و ارزیابی و ایجاد شیوه‌های جدید جایگزین نگهداری در مؤسسات تأمین نمایند؛
۱۲. از «هشتمین کنگره سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و نحوه رفتار با بزهکاران» درخواست می‌نماید که پیشرفتهای حاصل در اجرای «مقررات پکن» و توصیه‌های موضوع قطعنامه حاضر را تحت دستور کار جداگانه در مورد دادرسی نوجوانان بررسی نماید؛
۱۳. از کلیه نهادهای مربوط به نظام سازمان ملل متحد، بویژه کمیسیونهای منطقه‌ای و دستگاههای تخصصی، مؤسسات سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و نحوه رفتار با بزهکاران، سایر سازمانهای بین‌دولتی و سازمانهای غیر دولتی، مصرانه می‌خواهد که با «دبیرخانه» همکاری نموده اقدامات لازم را جهت حصول اطمینان از کوششی هماهنگ و مداوم، در زمینه‌های تخصصی مربوط به خود، برای اجرای اصول موضوع «مقررات پکن» به عمل آورند.

بخش اول

اصول کلی

۱. دیدگاههای بنیادین

- ۱.۱. کشورهای عضو کوشش خواهند نمود که، منطبق با مصالح کلی مربوط خود، وضعیت نوجوانان و خانواده آنان را بهبود بخشند.
- ۱.۲. کشورهای عضو تلاش خواهند نمود شرایطی ایجاد نمایند که چنان زندگی پر معنایی برای نوجوانان در جامعه تأمین نماید که، طی دوره‌ای از زندگی که نوجوانان بیش از هر زمان مستعد رفتار انحرافی می‌باشند، فرآیند رشد شخصی و آموزشی را پرورش دهد که در حد امکان به دور از جرم و بزهکاری باشد.
- ۱.۳. به منظور پیشبرد مصالح نوجوانان، و با هدف کاهش نیاز به مداخله قانونی، و پیشبرد برخورد مؤثر، منصفانه و انسانی با نوجوانان معارض قانون، توجه کافی به اقدامات مثبتی مبذول خواهد شد که بسیج کلیه منابع موجود را در بر بگیرد، از جمله خانواده، داوطلبان و سایر گروه‌های مردمی و همچنین مدارس و سایر نهادهای جامعه.

۱.۴. دادرسی نوجوانان باید به عنوان جزء لاینفک فرآیند توسعه ملی هر کشور، در چارچوب جامع عدالت اجتماعی برای کلیه نوجوانان، انگاشته شود و از این طریق، در عین حال، در حفاظت از جوانان و برقراری نظم مسالمت‌آمیز در اجتماع سپیم گردد.

۱.۵. «مقررات» حاضر در متن شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حاکم بر هر یک از کشورهای عضو به اجرا گذارده خواهد شد.

۱.۶. خدمات دادرسی نوجوانان با هدف بهبود و حفظ صلاحیت کارکنان عهده‌دار این خدمات، شامل روش‌ها، رویکردها و نحوه برخورد آنان به صورتی منظم توسعه یافته و هماهنگ خواهد شد.

شرح

این دیدگاه‌های بنیادین گسترده در رابطه با سیاست جامع اجتماعی به طور کلی است و هدف آن پیشبرد مصالح نوجوانان در گسترده‌ترین حد ممکن می‌باشد که موجب کاهش ضرورت مداخله نظام قضایی نوجوانان به حداقل می‌گردد و، به نوبه خود، کاهش آسیب احتمالی ناشی از هرگونه مداخله را موجب می‌شود. این گونه اقدامات مراقبتی برای نوجوانان، پیش از بروز بزهکاری، از مقتضیات سیاست بنیادینی است که با هدف اجتناب از ضرورت اعمال این «مقررات» طراحی شده است.

در مقررات ۱.۱ تا ۱.۳ به نقش با اهمیت سیاست اجتماعی سازنده برای نوجوانان، از جمله در پیشگیری از جرم و بزهکاری نوجوانان اشاره گردیده است. در مقررۀ ۱.۴ دادرسی نوجوانان به عنوان جزء لاینفک عدالت اجتماعی برای نوجوانان تعریف شده است، در حالی که در مقررۀ ۱.۶ به ضرورت مداوم دادرسی نوجوانان، بدون تأخیر در تدوین سیاست اجتماعی مترقی برای نوجوانان به طور کلی، و با در نظر داشتن نیاز به بهبود مداوم خدمات کارکنان اشاره شده است.

در مقررۀ ۱.۵ کوشش شده است که به شرایط موجود در کشورهای عضو که لزوماً موجب تفاوت نحوه اجرای برخی از مقررات با نحوه اتخاذ شده در سایر کشورها می‌گردد، توجه شود.

۲. گستره «مقررات» و تعاریف بکار رفته

۲.۱. «حداقل مقررات استاندارد» زیر به صورت بی‌طرفانه و بدون هرگونه تبعیض، برای مثال از حیث نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، دین، عقاید سیاسی یا عقاید دیگر، خاستگاه ملی یا اجتماعی، ثروت، نسب یا موقعیت دیگر، در مورد بزهکاران نوجوان بکار برده خواهد شد.

۲.۲. از لحاظ این «مقررات»، تعاریف زیر توسط کشورهای عضو به نحوی منطبق با نظامها و مفاهیم قضایی مربوط به هر یک بکار برده خواهد شد:

الف - نوجوان عبارت است از کودک یا شخص جوانی که، تحت نظامهای قضایی مربوط، در صورت ارتکاب جرم به نحوی متفاوت با بزرگسالان با وی رفتار خواهد شد؛

ب - بزه عبارت است از هر گونه رفتار (فعل یا ترک فعل) که تحت نظام قضایی مربوط به موجب قانون قابل مجازات می‌باشد؛

پ - بزهکار نوجوان عبارت است از کودک یا شخص نوجوانی که متهم به ارتکاب بزه گردیده یا به عنوان مرتکب بزه شناخته شده است.

۲.۳. کوشش خواهد شد که در هر حوزه قضایی ملی مجموعه‌ای از قوانین، مقررات و قواعد مشخصاً حاکم بر بزهکاران نوجوان و مؤسسات و نهادهای عهده‌دار وظایف دادرسی ویژه نوجوانان در جهت اهداف زیر تدوین گردد:

الف - برآورده نمودن نیازهای مختلف بزهکاران نوجوان، ضمن حمایت از حقوق اساسی آنان؛

ب - برآورده نمودن نیازهای جامعه؛

پ - اجرای مقررات زیر به نحوی جامع و منصفانه.

شرح

«حداقل مقررات استاندارد» عمداً به نحوی تنظیم شده است که قابل اجرا در نظامهای حقوقی مختلف باشد و در عین حال حداقل معیارهایی را برای رفتار با بزهکاران نوجوان تحت هرگونه تعریف از نوجوان و تحت هرگونه نظام رفتار با بزهکاران نوجوان تعیین نماید. «مقررات» باید همواره به صورت بیطرفانه و بدون هرگونه تمایز بکار بسته شود.

از این رو، قاعده ۲.۱ بر اهمیت اجرای «مقررات» همواره به صورت بیطرفانه و بدون هرگونه تمایز تأکید می‌کند. در این قاعده ۱ ز مفاد اصل ۲ «اعلامیه حقوق کودک» پیروی گردیده است. در قاعده ۲.۲ «نوجوان» و «بزه» به عنوان مؤلفه‌های مفهوم «بزهکار نوجوان» موضوع اصلی «حداقل مقررات استاندارد» حاضر تعریف شده است (به مقررات ۳ و ۴ نیز رجوع شود). باید توجه شود که محدوده‌های سنی بستگی به هر یک از نظامهای حقوقی مربوط داشته و این وابستگی تصریح شده است. بدین ترتیب احترام به نظامهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و حقوقی کشورهای عضو کاملاً رعایت شده است. این امر فرار گرفتن تنوع گسترده سنی از ۷ سال تا ۱۸ سال یا بالاتر را تحت تعریف «نوجوان» میسر می‌سازد. این چنین تنوعی با توجه به نظامهای حقوقی ملی مختلف اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد و موجب نقصان تأثیر «حداقل مقررات استاندارد» حاضر نمی‌گردد.

مفاد قاعده ۲.۳ در رابطه با ضرورت قانونگذاری ملی مشخص جهت اجرای بیپینه «حداقل مقررات استاندارد» حاضر از نظر قانونی و عملی می‌باشد.

۳. بسط مقررات

۳.۱. مفاد مربوط به «مقررات» نه تنها در مورد بزهکاران نوجوان بلکه در مورد نوجوانانی نیز کاربرد دارد که ممکن است برای هرگونه رفتار مشخصی که در صورت ارتکاب توسط بزرگسالان قابل مجازات نیست علیه آنان اقامه دعوی شود.

۳.۲. کوشش خواهد شد که اصول مندرج در «مقررات» به کلیه نوجوانان تحت رسیدگیهای رفاهی و مراقبتی بسط داده شود.

۳.۳. همچنین کوشش خواهد شد که اصول مندرج در «مقررات» به مجرمان بزرگسال جوان نیز بسط داده شود.

شرح

در قاعده ۳ حمایت تأمین شده به موجب «حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان» به نحوی بسط داده شده است که موارد زیر را شامل شود:

الف - آنچه در نظامهای حقوقی مختلف اصطلاحاً به عنوان «جرائم مرتبط با حالت و وضعیت» آمده و در آنها گستره رفتارهایی که جرم محسوب می‌شود برای نوجوانان وسیع‌تر است تا برای بزرگسالان (برای مثال فرار از مدرسه، نافرمانی در مدرسه و خانواده، مستی در ملاء عام، و غیره) (قاعده ۳.۱)؛

ب - رسیدگیهای رفاهی و مراقبتی نوجوانان (قاعده ۳.۲)؛

پ - رسیدگیهای مربوط به مجرمان بزرگسال جوان، البته منوط به هر محدوده سنی معین.

بسط مقررات به منظور پوشش این سه حوزه موجه به نظر می‌رسد. در قاعده ۳.۱ حداقل تضمیناتی در این زمینه‌ها مقرر گردیده و مفاد قاعده ۳.۲ اقدامی مطلوب در جهت دادرسی منصفانه‌تر، عادلانه‌تر و انسانی‌تر برای کلیه نوجوانان معارض قانون محسوب می‌گردد.

۴. سن مسئولیت کیفری

۴.۱. در نظامهای حقوقی که مفهوم سن مسئولیت کیفری برای نوجوانان به رسمیت شناخته می‌شود، آغاز این سن، با توجه به واقعیت‌های مربوط به بلوغ عاطفی، روانی و عقلی، در سطح سنی بسیار پایین تعیین نخواهد گردید.

شرح

حداقل سن مسئولیت کیفری بر حسب تاریخ و فرهنگ به صورت گسترده متفاوت می‌باشد. در رویکرد امروزی این نکته باید در نظر گرفته شود که آیا کودک دارای توانایی رعایت مؤلفه‌های اخلاقی و روانی مسئولیت کیفری می‌باشد یا خیر،

بدین معنی که آیا کودک به موجب قدرت تشخیص و نیروی درک انفرادی خود می‌تواند مسئول رفتار اساساً ضد اجتماعی قلمداد گردد. چنانچه سن مسئولیت کیفری بسیار پائین تعیین شود یا چنانچه اصولاً محدودیتی از نظر حداقل سن تعیین نگردد، مفهوم مسئولیت بی‌معنی خواهد شد. به‌طور کلی، رابطه نزدیکی بین مفهوم مسئولیت در برابر رفتار بزهکارانه یا مجرمانه و سایر حقوق و مسئولیتهای اجتماعی (از قبیل وضعیت تأهل، سن قانونی رشد، و غیره) وجود دارد. بنابراین، باید کوشش شود تا در مورد حداقل سنی که منطقی بوده و از نظر بین‌المللی قابل اجرا است توافق گردد.

۵. اهداف دادرسی نوجوانان

۵.۱. نظام قضایی نوجوانان بر مصلحت نوجوانان تأکید دارد و اطمینان حاصل خواهد نمود که هر گونه واکنش در قبال بزهکاران نوجوان همواره متناسب با شرایط بزهکاران و همچنین نوع بزه باشد.

شرح

قاعده ۵ به دو هدف از مهمترین اهداف دادرسی نوجوانان اشاره دارد. هدف اول پیشبرد مصلحت نوجوانان می‌باشد. این هدف موضوع اصلی نظامهای حقوقی است که در آن به امور نوجوان در دادگاههای خانواده یا مراجع اجرایی رسیدگی می‌شود. لیکن در نظامهای حقوقی که از الگوی دادگاه کیفری پیروی می‌نمایند نیز باید بر مصلحت نوجوانان تأکید گردد تا از این طریق به اجتناب از ضمانت اجرای صرفاً تنبیهی یاری شود. (به قاعده ۱۴ نیز رجوع شود).

هدف دوم «اصل تناسب» است. این اصل به عنوان یکی از ابزارهای اجتناب از ضمانت اجرای تنبیهی بخوبی شناخته شده است و غالباً با عبارت «مجازات شایسته» متناسب با سنگینی جرم بیان می‌گردد. واکنش در برابر بزهکاران نوجوان باید نه تنها با توجه به سنگینی جرم بلکه مبتنی بر شرایط شخصی نیز باشد. شرایط فردی بزهکار (مثلاً موقعیت اجتماعی، وضعیت خانوادگی، آسیب ناشی از بزه یا سایر عوامل مؤثر بر شرایط شخصی) باید بر تناسب واکنشها (مثلاً توجه به تلاش بزهکار جهت جبران خسارت فرد زیان دیده یا تمایل وی به بازگشت به زندگی سالم و سودمند) تأثیر داشته باشد.

به همین ترتیب، واکنشهایی که با هدف تأمین مصلحت بزهکار نوجوان صورت می‌گیرد امکان دارد از حد لزوم فراتر رود و در نتیجه، همچنان که در برخی از نظامهای قضایی نوجوانان ملاحظه می‌شود، موجب نقض حقوق بنیادین نوجوان گردد. در این مورد نیز تناسب واکنش با شرایط بزهکار و بزه، از جمله شخص بزه دیده، باید مراعات گردد.

در اصل، به موجب قاعده ۵، هر یک از موارد بزهکاری و جرم نوجوانان مستلزم واکنشی نه کمتر و نه بیشتر از واکنشی عادلانه است. نکات تلفیق شده در این قاعده می‌تواند به انگیزش پیشرفت از هر دو جنبه کمک نماید: انواع جدید و مبتکرانه واکنش همان قدر مطلوبند که اقدامات احتیاطی در برابر هر گونه گسترش بی‌مورد کنترل اجتماعی رسمی بر نوجوانان.

۶. دامنه اختیارات

۶.۱. نظر به نیازهای خاص گوناگون نوجوانان و همچنین تنوع تدابیر موجود، طیف مناسبی از اختیارات در کلیه مراحل رسیدگی و سطوح مختلف دادرسی ویژه نوجوانان، شامل تحقیق، پیگرد، صدور حکم و پیگیری اجرای حکم، جایز خواهد بود.

۶.۲. با این حال، کوشش خواهد شد که در کلیه مراحل و سطوح استفاده از این گونه اختیارات، امر مسئولیت پذیری به حد مطلوب رعایت گردد.

۶.۳. کسانی که از این اختیارات استفاده می‌کنند باید واجد صلاحیت بوده یا آموزش خاصی را جهت استفاده بصیرانه از اختیارات و مطابق وظایف و دستور کار خود دیده باشند.

شرح

در مقررات ۶.۱، ۶.۲، ۶.۳ خصوصیات مهم متعددی از اداره مؤثر، عادلانه و انسانی دادرسی ویژه نوجوانان با یکدیگر تلفیق گردیده است: نیاز به جایز شمردن استفاده از اختیارات در کلیه سطوح مهم رسیدگی، به نحوی که اتخاذ کنندگان تصمیمات قادر باشند اقداماتی را که در هر مورد منفرد مناسبترین تشخیص داده می‌شود به عمل آورند، و نیز نیاز

به فراهم آوردن کنترل و تعادل برای جلوگیری از هر گونه سوءاستفاده از اختیارات و حفاظت از حقوق بزهکاران نوجوان. مسئول بودن و عملکرد حرفه‌ای مناسبترین ابزار برای جلوگیری از استفاده گسترده از اختیارات است. از این رو، در اینجا بر صلاحیتهای حرفه‌ای و آموزش تخصصی به عنوان طرق ارزشمندی برای حصول اطمینان از استفاده بصیرانه از اختیارات در امور مربوط به بزهکاران نوجوان تأکید شده است (به مقررات ۱.۶ و ۲.۲ نیز رجوع شود). تدوین رهنمودهای مشخص در زمینه استفاده از اختیارات و ارائه رویه‌های تجدید نظر، استیناف، و غیره به منظور امکان بررسی دقیق تصمیمات و مسئولیتها در این مضمون تأکید گردیده است. این گونه ساز و کارها، با توجه به این‌که بسپولت قابل ترکیب با حداقل مقررات استاندارد بین‌المللی نمی‌باشند، و نمی‌توانند کلیه تفاوت‌های موجود در نظامهای قضایی را در بگیرند، در اینجا مشخص نگردیده‌اند.

۷. حقوق نوجوانان

۷.۱. تضمینات بنیادی دادرسی از قبیل اماره براءت، حق اطلاع از اتهامات، حق اختیار سکوت، حق مشاوره حقوقی، حق حضور یکی از والدین یا سرپرست، حق مواجهه و طرح سؤال متقابل از شهود و حق طرح استیناف در مرجع بالاتر در کلیه مراحل رسیدگی تأمین خواهد شد.

شرح

در قاعده ۷.۱ بر برخی از نکات مهم که نمایانگر عناصر ضروری محاکمه منصفانه و عادلانه هستند و به موجب اسناد موجود حقوق بشر در سطح بین‌المللی به رسمیت شناخته شده‌اند تأکید گردیده است (به قاعده ۱۴ نیز رجوع شود). برای مثال، اماره براءت در ماده ۱۱ «اعلامیه جهانی حقوق بشر» و بند ۲ ماده ۱۴ «عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی» نیز تصریح شده است. در مقررات ۱۴ به بعد «حداقل مقررات استاندارد» حاضر، موضوعاتی که از نظر رسیدگی در دادرسیهای نوجوانان به‌طور اخص دارای اهمیت می‌باشد مشخص گردیده است، حال آنکه در قاعده ۷.۱ اساسی‌ترین تضمینات به صورت کلی تصریح شده است.

۸. حفظ حریم شخصی

۸.۱. حق حریم خصوصی برای نوجوانان، به منظور اجتناب از آسیب دیدن وی در نتیجه علنی شدن بی مورد یا فرآیند برچسب زدن، در کلیه مراحل محترم داشته خواهد شد.

۸.۲. اصولاً هیچگونه اطلاعاتی که منجر به افشا هویت نوجوان بزهکار گردد انتشار نخواهد یافت.

شرح

در قاعده ۸ بر اهمیت حمایت از حق حریم خصوصی برای نوجوان تأکید شده است. نوجوانان بویژه در معرض برچسب خوردن قرار دارند. به موجب تحقیقات جرم شناختی در زمینه فرآیندهای برچسب زنی، شواهدی از تأثیرات زیانبار (به انواع مختلف) ناشی از شناسایی دائم نوجوانان به عنوان «بزهکار» یا «مجرم» ارائه گردیده است.

در قاعده ۸ بر اهمیت حمایت از نوجوان در مقابل تأثیرات زیانبار ناشی از انتشار اطلاعات در مورد پرونده تحت رسیدگی در رسانه‌های جمعی (برای مثال اسامی نوجوانان بزهکار، متهم یا محکوم) تأکید گردیده است. منافع فرد باید، حداقل به صورت اصلی، حفظ و رعایت گردد (مفاد کلی قاعده ۸ با تفصیل جامع‌تر در قاعده ۲.۱ تصریح شده است).

۹. شرط استثنا

۹.۱. هیچ یک از مفاد «مقررات» حاضر به عنوان مانع اعمال «حداقل مقررات استاندارد رفتار با زندانیان»، مصوب سازمان ملل متحد، و سایر اسناد حقوق بشر و معیارهایی که توسط جامعه بین‌الملل به رسمیت شناخته شده و به مراقبت و حمایت از نوجوانان مربوط می‌شود، تعبیر نخواهد شد.

شرح

هدف از قاعده ۹ احتراز از هر گونه سوءبرداشت در تفسیر و اجرای «مقررات» حاضر در انطباق با اصول مندرج در اسناد و معیارهای بین‌المللی موجود یا در حال تدوین حقوق بشر، از قبیل «اعلامیه جهانی حقوق بشر»، «عهدنامه

بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی»، «عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی»، «اعلامیه حقوق کودک» و پیشنویس پیمان‌نامه حقوق کودک می‌باشد. باید توجه شود که کاربرد «مقررات» حاضر بدون تأثیر بر این گونه اسناد بین‌المللی است که ممکن است حاوی مفادی با کاربرد گسترده‌تر باشند (به قاعده ۲۷ نیز رجوع شد).

بخش دوم

تحقیق و پیگرد قانونی

۱۰۱. برخورد اولیه

- ۱۰۱.۱. پس از توقیف نوجوان، مراتب فوراً به اطلاع والدین یا سرپرست وی خواهد رسید و، در صورت عدم امکان اطلاع فوری، والدین یا سرپرست ظرف کوتاهترین زمان ممکن پس از توقیف مطلع خواهند گردید.
- ۱۰۱.۲. قاضی یا مقام یا نهاد ذیصلاح دیگر، بدون تأخیر، موضوع آزادی را مورد بررسی قرار خواهد داد.
- ۱۰۱.۳. برخورد بین دستگاههای مجری قانون و بزهکار نوجوان باید به نحوی صورت گیرد که، با توجه مقتضی به شرایط پرونده، جایگاه حقوقی نوجوان محترم داشته شده، مصلحت نوجوان رعایت شود و از آسیب به او اجتناب گردد.

شرح

مفاد قاعده ۱۰۱ به صورت اصولی در قاعده ۹۲ «حداقل مقررات استاندارد رفتار با زندانیان» تصریح شده است. موضوع آزادی (قاعده ۱۰۲) باید بدون تأخیر توسط یک قاضی یا مقام ذیصلاح دیگر مورد بررسی قرار گیرد. مقام اخیرالذکر به هر شخص یا مؤسسه به معنای عام از جمله هیئت‌های مردمی یا مراجع انتظامی که اختیار آزاد کردن شخص توقیف شده را داشته باشد، اشاره دارد (به بند ۳ ماده ۹ «عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی» نیز رجوع شود).

در قاعده ۱۰۳ برخی از جنبه‌های بنیادین روشهای عمل و رفتار نیروی انتظامی و سایر مقامات مجری قانون در موارد بزه نوجوانان مطرح گردیده است. تصدیق می‌گردد که «اجتناب از آسیب» عبارتی انعطاف‌پذیر است و بسیاری از شکلهای رفتار متقابل (مثلاً کاربرد کلام خشن، خشونت بدنی یا قرار دادن در معرض عوامل محیطی) را در برمی‌گیرد. درگیر بودن در فرآیندهای دادرسی نوجوانان خود می‌تواند برای نوجوانان «آسیب رساننده» باشد. بنابراین، عبارت «اجتناب از آسیب» باید در درجه اول به صورت گسترده به عنوان وارد آمدن حداقل آسیب ممکن به نوجوان و همچنین هر گونه آسیب اضافی یا ناروا تعبیر گردد. این امر بویژه در برخورد اولیه با نهادهای مجری قانون که می‌تواند بر نگرش نوجوان نسبت به دولت و جامعه تأثیر ژرف گذارد از اهمیت بسزایی برخوردار است. مضافاً، موفقیت هر گونه مداخله بعدی عمدتاً بستگی به این‌گونه برخوردهای اولیه خواهد داشت. شفقت و قاطعیت همراه با محبت در این‌گونه موقعیتها دارای اهمیت بسیار است.

۱۱. قضا‌دایی

- ۱۱.۱. برخورد با بزهکاران نوجوان، در موارد مقتضی، بدون توسل به محاکمه رسمی توسط مرجع ذیصلاح، موضوع قاعده ۱۴.۱ ذیل، مورد بررسی قرار خواهد گرفت.
- ۱۱.۲. نیروی انتظامی، دادستانی یا سایر نهادهای رسیدگی به پرونده‌های نوجوانان دارای اختیار خواهند بود تا در مورد این‌گونه پرونده‌ها بنا به صلاحدید خود، بدون ارجاع به رسیدگیهای رسمی، طبق ضوابطی که بدین منظور در نظام قضایی مربوطه مقرر گردیده و همچنین مطابق اصول مصرح در «مقررات» حاضر تصمیم‌گیری نماید.
- ۱۱.۳. هر گونه قضا‌دایی که متضمن ارجاع به خدمات اجتماعی یا سایر خدمات مناسب باشد، مستلزم موافقت نوجوان یا والدین یا سرپرست وی می‌باشد، مشروط بر آنکه تصمیم در خصوص ارجاع پرونده، پس از تسلیم درخواست، توسط یک مرجع ذیصلاح مورد بررسی قرار گیرد.

۱۱.۴. به منظور تسهیل اتخاذ تصمیم در مورد پرونده‌های نوجوانان بر مبنای صلاحیت، کوشش خواهد شد که برنامه‌های اجتماعی، از قبیل نظارت و راهنمایی موقت، جبران خسارت و پرداخت غرامت به زیان دیده، فراهم گردد.

شرح

قضازدایی، که متضمن پرهیز از فرآیند رسیدگی کیفری و غالباً تغییر جهت به خدمات حمایتی اجتماعی است، به‌طور معمول در بسیاری از نظام‌های حقوقی بر مبنای رسمی و غیررسمی اجرا می‌گردد. این امر مانع از تأثیرات منفی دادرسیهای متعاقب در رسیدگی قضایی نوجوانان (برای مثال برچسب محکومیت و مجازات) می‌گردد. در بسیاری موارد عدم مداخله مطلوبترین واکنش خواهد بود. از این‌رو، قضازدایی در بدو امر و بدون ارجاع به خدمات (اجتماعی) جایگزین احتمالاً واکنش بی‌بینه خواهد بود. این امر، بویژه در مواردی که جرم ماهیتاً شدید نبوده و خانواده، مدرسه یا سایر نهادهای غیررسمی کنترل اجتماعی به نحوی مقتضی و سازنده واکنش نشان داده یا احتمال می‌رود واکنش نشان دهند صادق می‌باشد.

چنان‌که در قاعده ۱۱.۲ ذکر گردیده، قضازدایی می‌تواند در هر مرحله‌ای از تصمیم‌گیری توسط نیروی انتظامی، دادستانی یا سایر نهادها، از قبیل دادگاهها، دیوانها، هیأتها یا شوراهای، به کار برده شود. قضازدایی ممکن است توسط یک یا چند یا کلیه مراجع، برطبق مقررات و سیاست‌های نظامی مربوطه و در راستای «مقررات» حاضر اعمال گردد، و نباید لزوماً به جرایم خفیف محدود گردد، که در این صورت این راه حل به عنوان یکی از ابزارهای مهم محسوب خواهد شد.

در قاعده ۱۱.۳ بر شرط مهم جلب رضایت بزهکار نوجوان (یا والدین یا سرپرست) برای اقدامات مربوط به قضازدایی تأکید گردیده است (جایگزین نمودن دادرسی رسمی با خدمات اجتماعی بدون کسب چنین رضایتی متناقض با «پیمان‌نامه لغو کار اجباری» خواهد بود). اما، با توجه به این‌که در بعضی از موارد نوجوان، صرفاً به دلیل ناچاری محض، رضایت خود را اعلام می‌دارد، این‌گونه رضایت نباید بدون مذاقه کافی پذیرفته شود. در این قاعده بر دقت به کاهش امکان بالقوه اجبار و تهدید به حداقل در کلیه سطوح فرآیند قضازدایی تأکید شده است. نوجوانان نباید احساس اجبار به اعلام رضایت برای برنامه‌های جایگزین دادرسی (برای مثال به منظور اجتناب از حضور در دادگاه) نموده یا مجبور به رضایت دادن به این‌گونه برنامه‌ها گردند. از این‌رو، توصیه می‌شود که امکان ارزیابی عینی تناسب تصمیمات متخذه در رابطه با بزهکاران نوجوان توسط «مرجع ذیصلاح» فراهم شود. «مرجع ذیصلاح» می‌تواند متفاوت با آنچه در قاعده ۱۴ تصریح گردیده است باشد.

در قاعده ۱۱.۴ ارائه جایگزین‌های عملی در مقابل رسیدگی قضایی به صورت قضازدایی مبتنی بر جامعه توصیه شده است. بویژه، برنامه‌های متضمن حل و فصل از راه جبران خسارت بزه‌دیده و برنامه‌هایی در جهت اجتناب از تعارض آتی با قانون از طریق نظارت و راهنمایی موقت توصیه می‌شوند. ماهیت هر پرونده منفرد (مثلاً اولین مورد ارتکاب بزه، ارتکاب بزه تحت فشار همسالان، و غیره)، حتی در موارد ارتکاب جرمهای شدیدتر، مناسبت قضازدایی (برنامه‌های جایگزین دادرسی) را مشخص می‌نماید.

۱۲. تخصص در نیروی انتظامی

۱۲.۱. به منظور انجام بی‌بینه وظایف خود، مأموران انتظامی که غالباً یا منحصرأ در رابطه با نوجوانان فعالیت نموده یا عمدتاً در امر پیشگیری از جرایم نوجوانان اشتغال دارند تعلیمات و آموزش ویژه دریافت خواهند داشت. در شهرهای بزرگ، واحدهای ویژه پلیس باید بدین منظور ایجاد گردد.

شرح

در قاعده ۱۲ توجه به نیاز آموزش تخصصی کلیه مأموران مجری قانون، که در رابطه با اداره دادرسی نوجوانان فعالیت می‌نمایند، جلب شده است. از آنجا که نیروی انتظامی اولین مرحله برخورد نوجوان با نظام قضایی می‌باشد، رفتار هوشیارانه و مناسب مأموران این نیرو از اهمیت بسزایی برخوردار است.

در عین حال که رابطه بین شهرنشینی و جرم بسیار پیچیده است، افزایش جرایم نوجوانان با رشد شهرهای بزرگ، بویژه با رشد سریع و برنامه‌ریزی نشده ارتباط داده شده است. از این‌رو، واحدهای تخصصی نیروی انتظامی، نه تنها در جهت اجرای اصول مشخص مصرح در سند حاضر (از قبیل قاعده ۱۰.۶) بلکه از جنبه کلی‌تر برای بهبود پیشگیری و مهار جرایم نوجوانان و رفتار با بزهکاران نوجوان ضروری می‌باشد.

۱۳. بازداشت پیش از محاکمه

- ۱۳.۱. بازداشت موقت فقط به عنوان آخرین راه چاره و برای کوتاهترین مدت زمان ممکن بکار گرفته خواهد شد.
- ۱۳.۲. در موارد امکان، اقدامات جایگزین، از قبیل نظارت مستقیم، مراقبت دقیق یا نگهداری در یک خانواده یا محیط آموزشی یا خانه، به جای بازداشت موقت بکار گرفته خواهد شد.
- ۱۳.۳. نوجوانان تحت بازداشت موقت از کلیه حقوق و تضمینات «حداقل مقررات استاندارد رفتار با زندانیان»، مصوب سازمان ملل متحد، بهره‌مند خواهند بود.
- ۱۳.۴. نوجوانان تحت بازداشت موقت جدا از بزرگسالان نگهداری شده در بازداشتگاه جداگانه یا در بازداشتگاههای بزرگسالان در قسمتی مجزا نگهداری خواهند شد.
- ۱۳.۵. نوجوانان طی مدت بازداشت از مراقبت، حمایت و کلیه کمکهای لازم فردی - اجتماعی، آموزشی، تخصصی، روانی، پزشکی و جسمانی - که بنا به مقتضای سن، جنس و شخصیت خود نیازمند آن می‌باشند بهره‌مند خواهند شد.

شرح

خطر «آلودگی به بزهکاری» برای نوجوانان طی مدت بازداشت موقت نباید ناچیز انگاشته شود. لذا، بر لزوم اقدامات جایگزین باید تأکید گردد. از این طریق، در قاعده ۱۳.۱ تدبیر اقدامات جدید و مبتکرانه به منظور اجتناب از این‌گونه بازداشت در جهت مصالح نوجوانان تشویق گردیده است. نوجوانان تحت بازداشت موقت حق بهره‌مند شدن از کلیه حقوق و تضمینات «حداقل مقررات استاندارد رفتار با زندانیان» و همچنین «عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی»، بویژه مواد ۹ و ۱۰، بندهای ۲ (ب) و ۳، را دارند.

مفاد قاعده ۱۳.۴ مانع از این نمی‌شود که دولتها در برابر تأثیرات منفی مجرمان بزرگسال اقدامات دیگری را که دارای کارایی یکسانی با اقدامات تصریح شده در این قاعده باشند اتخاذ نمایند. به منظور جلب توجه به دامنه گسترده نیازهای خاص جوانان تحت بازداشت (مثلاً دختران یا پسران، معتادان به مواد مخدر، معتادان به الکل، نوجوانان مبتلا به بیماریهای روانی، جوانانی که از ضربه روحی، برای مثال ناشی از بازداشت و غیره، رنج می‌برند) انواع مختلف مساعدتهایی که امکان دارد لازم گردد برشمرده شده است.

تنوع خصوصیات جسمانی و روانی نوجوانان تحت بازداشت امکان دارد تدابیر طبقه‌بندی را برای نگهداری برخی از نوجوانان طی مدت بازداشت موقت به صورت مجزا ایجاب نموده و از این طریق به اجتناب از قربانی شدن و ارائه مساعدتهای مناسبتر یاری نماید.

«ششمین کنگره سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و رفتار با بزهکاران»، طی قطعنامه شماره ۴ خود در مورد معیارهای دادرسی نوجوانان، تصریح نمود که «مقررات» باید، از جمله، نمایانگر این اصل اساسی باشند که بازداشت پیش از محاکمه باید فقط به عنوان آخرین راه چاره بکار برده شود، و هیچ فرد صغیری نباید در بازداشتگاهی نگهداری شود که در معرض آسیب تأثیرات منفی بزرگسالان بازداشت شده قرار گیرد، و همچنین نیازهای خاص مرحله رشد آنان باید همواره مورد توجه قرار گیرد.

بخش سوم

صدور حکم و اتخاذ تصمیم

۱۴. مرجع ذیصلاح صدور حکم

- ۱۴.۱. در صورت عدم قضا دایی از پرونده نوجوان بزهکار، برخورد با او توسط مراجع ذیصلاح (دادگاه، دیوان، هیئت، شورا، و غیره) برطبق اصول محاکمه منصفانه و عادلانه انجام خواهد شد.
- ۱۴.۲. دادرسی در جهت حفظ مصالح نوجوان و در جو همراه با تفاهم و درک که مشارکت و بیان آزادانه اظهارات نوجوان را میسر می‌سازد انجام خواهد شد.

شرح

تدوین تعریفی از نهاد یا شخص ذیصلاحی که توصیف جامعی را از مرجع صدور حکم ارائه نماید امر دشواری است. منظور از «مراجع ذیصلاح» اشخاصی هستند که ریاست دادگاهها یا دیوانها را (متشکل از یک قاضی یا چندین عضو) بر عهده دارند، از جمله قضاوت حرفه‌ای و قضاوت غیرحرفه‌ای دادگاه‌های بدوی و همچنین هیئتهای اجرایی (برای مثال در نظامهای اسکاتلند و اسکانديناوی) یا سایر دستگاههای غیر رسمی‌تر جامعه و نهادهای حل و فصل اختلافات با ماهیت رسیدگی و صدور حکم.

روش عمل در رسیدگی به امور بزهکاران نوجوان در هر حال باید از حداقل معیارهایی که تقریباً به صورت همگانی در مورد هر خوانده کیفری تحت روش موسوم به «رعایت تشریفات قانونی» اعمال می‌گردد پیروی نماید. برطبق اصل رعایت تشریفات قانونی «محاکمه منصفانه و عادلانه» شامل تأمینات اساسی از قبیل اماره براءت، معرفی و تحقیق از شهود، دفاعیات قانونی عام، حق اختیار سکوت، حق ادای آخرین دفاع در دادرسی، حق استیناف، و غیره می‌گردد. (به قاعده ۷.۱ نیز رجوع شود.)

۱۵. مشاور حقوقی، والدین و سرپرستان

۱۵.۱. نوجوان در طول جریان دادرسی دارای حق نمایندگی توسط یک مشاور حقوقی یا درخواست معاضدت حقوقی رایگان، در صورت ارائه این‌گونه معاضدت در کشور، می‌باشد.

۱۵.۲. والدین یا سرپرست دارای حق حضور در جریان دادرسی بوده و ممکن است در جهت مصالح نوجوان توسط مرجع ذیصلاح ملزم به حضور در دادرسی گردند. لیکن، در صورت وجود دلایلی مبنی بر فرض این‌که عدم حضور آنان در جهت مصالح نوجوانان ضروری می‌باشد، از حضور آنان ممانعت به عمل خواهد آمد.

شرح

در قاعده ۱۵.۱ و اژه‌هایی مشابه قاعده ۳۹ «حداقل مقررات استاندارد رفتار با زندانیان» به کار برده شده است. در عین حال که مشاوره حقوقی و معاضدت حقوقی رایگان به نوجوانان ضروری می‌باشد، حق والدین یا سرپرست برای حضور در دادرسی به موجب قاعده ۱۵.۲ باید به منزله معاضدت روانی و عاطفی برای نوجوان به شمار آید، و در طول جریان رسیدگی تداوم یابد.

مساعی مرجع ذیصلاح در جهت اتخاذ تصمیم مناسب برای پرونده می‌تواند، بویژه، از همکاری نمایندگان حقوقی نوجوان (یا دیگر یاوران قابل اعتماد یا مورد اعتماد نوجوان) منتفع گردد. این‌گونه ملاحظات می‌تواند، در صورتی که حضور والدین یا سرپرستان در جلسه رسیدگی نقشی منفی داشته باشد، برای مثال در صورت برخورد خصمانه آنان با نوجوان، خنثی گردد. از این‌رو امکان ممانعت از حضور آنان باید پیش‌بینی شود.

۱۶. گزارشهای تحقیق اجتماعی

۱۶.۱. در کلیه موارد به استثنای موارد مربوط به جرایم خرد، پیش از اتخاذ تصمیم نهایی و صدور حکم، پیشینه و شرایط زندگی نوجوان یا شرایط ارتکاب جرم بررسی خواهد گردید تا صدور حکم عادلانه توسط مرجع ذیصلاح را تسهیل نماید.

شرح

گزارشهای تحقیق اجتماعی (گزارشهای اجتماعی یا گزارشهای پیش از صدور حکم) در غالب دادرسیهای مربوط به نوجوانان کمکی ضروری می‌باشند. مرجع ذیصلاح باید از حقایق ذیربط در مورد نوجوان، از قبیل پیشینه اجتماعی و خانوادگی، دوران مدرسه، تجربیات آموزشی، و غیره مطلع گردد. بدین منظور، در برخی از نظامهای حقوقی از خدمات اجتماعی ویژه یا کارکنان وابسته به دادگاه یا هیئت استفاده می‌شود. سایر کارکنان، از جمله مأموران نظارت بر تعلیق مراقبتی، می‌توانند این وظیفه را ایفا نمایند. لذا، در این قاعده لزوم وجود خدمات اجتماعی مکفی برای تسلیم گزارشهای تحقیق اجتماعی با ماهیت مناسب تصریح گردیده است.

۱۷. اصول راهنما در صدور حکم و اتخاذ تصمیم

۱۷.۱. تصمیم مرجع ذیصلاح بر مبنای اصول راهنمای زیر اتخاذ خواهد شد:

- الف- واکنش اتخاذ شده همواره نه تنها متناسب با شرایط و سنگینی جرم بلکه همچنین متناسب با شرایط و نیازهای نوجوان و نیز نیازهای اجتماع خواهد بود.
  - ب - محدودیت آزادیهای شخصی نوجوان تنها پس از بررسی دقیق تعیین می‌شود و محدود به حداقل ممکن خواهد بود.
  - پ - محرومیت از آزادیهای شخصی، مگر در صورت محکومیت نوجوان به دلیل ارتکاب فعل خطیر همراه با خشونت علیه شخص دیگر یا اصرار در ارتکاب سایر جرمهای شدید و در صورت عدم وجود واکنش مناسب دیگر، اعمال نخواهد گردید.
  - ت - مصلحت نوجوان عامل راهنما در رسیدگی به پرونده وی خواهد بود.
- ۱۷.۲. مجازات اعدام برای هیچ یک از جرمهای ارتكابی توسط نوجوانان مقرر نخواهد گردید.
- ۱۷.۳. نوجوانان مورد تنبیه بدنی قرار نخواهند گرفت.
- ۱۷.۴. مرجع ذیصلاح دارای اختیار توقف رسیدگی در هر زمان می‌باشد.

شرح

مشکل اصلی در تدوین رهنمودهایی برای صدور حکم در مورد نوجوانان ناشی از وجود تعارضهای حل نشده‌ای با ماهیت فلسفی، از قبیل موارد زیر، می‌باشد:

- الف - بازپروری در مقابل مجازات شایسته.
- ب - مساعدت در مقابل سرکوب و مجازات.
- پ - واکنش براساس ماهیت خاص هر پرونده در مقابل واکنش براساس حمایت از اجتماع به‌طور کلی.
- ت - بازدارنده‌های کلی در مقابل توان‌زدایی فردی.

تعارض میان این رویکردها در دعاوی مربوط به نوجوانان آشکارتر از دعاوی مربوط به بزرگسالان می‌باشد. این گزینه‌ها با توجه به تنوع علل و واکنشهای مشخصه پرونده‌های نوجوانان به نحو بغرنجی با یکدیگر آمیخته می‌گردد.

هدف «حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان» تجویز نوع رویکردی که باید پیروی گردد نمی‌باشد، بلکه هدف تشخیص رویکردی است که با اصول پذیرفته شده بین‌المللی بیشترین هماهنگی را دارا باشد. بنابراین، عناصر اساسی‌ای که در قاعده ۱۷.۱، بویژه بندهای (الف) و (پ) تصریح گردیده، باید عمدتاً به منزله رهنمودهایی در جهت حصول اطمینان از یک نقطه آغاز مشترک تعبیر شوند، و در صورت رعایت توسط مراجع ذیربط (به قاعده ۵ نیز رجوع شود) می‌توانند سهم قابل توجهی در حصول اطمینان از حراست از حقوق اساسی بزهکاران نوجوان، بویژه حقوق اساسی پیشرفت شخصی و آموزش، دارا باشند.

قاعده ۱۷.۱ (ب) دلالت بر این امر دارد که رویکردهای منحصرآ تنبیهی مناسب نیستند. در حالی که در دعاوی مربوط به بزرگسالان، و احتمالاً همچنین در پرونده‌های مربوط به جرمهای سنگین نوجوانان، امکان دارد بتوان فوایدی را برای مجازات شایسته و ضمانت اجرای تنبیهی قائل گردید، در دعاوی مربوط به نوجوانان چنین ملاحظاتی باید همواره تحت‌الشعاع حفظ مصالح و آتیه نوجوان قرار گیرد.

در قاعده ۱۷.۱ (ب)، مطابق با قطعنامه شماره ۸ «ششمین کنگره سازمان ملل متحد»، حداکثر استفاده ممکن از شیوه‌های جایگزین نگهداری در مؤسسات، با توجه به نیازهای مشخص جوانان تشویق گردیده است. لذا، با در نظر داشتن امنیت عمومی، باید از انواع ضمانت اجرای جایگزین موجود استفاده کامل بعمل آید و ضمانت اجرای

جایگزین جدید ایجاد گردد. تعلیق مراقبتی باید از طریق احکام تعلیق مجازات، احکام مشروط و قرارهای صادره توسط هیئت‌ها و سایر تصمیمات متخذه در حداکثر موارد ممکن اعطا گردد.

قاعده ۱۷.۱ (پ) با یکی از اصول راهنمای قطعنامه شماره ۴ «ششمین کنگره» منطبق می‌باشد و هدف آن اجتناب از حبس در مورد نوجوانان، مگر در صورت فقدان هر گونه واکنش مناسب دیگر برای حفظ امنیت عمومی، است.

شرط ممنوعیت مجازات اعدام که در قاعده ۱۷.۲ تصریح شده است منطبق با بند ۵ ماده ۶ «عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی» می‌باشد. شرط ممنوعیت مجازات بدنی منطبق با ماده ۷ «عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی» و «اعلامیه حمایت از کلیه اشخاص در برابر شکنجه و سایر رفتار یا تنبیهات ظالمانه، غیر انسانی یا تحقیرآمیز» و همچنین «پیمان‌نامه علیه شکنجه و سایر رفتار یا تنبیهات ظالمانه، غیر انسانی یا تحقیرآمیز» و پیشنهاد پیمان‌نامه حقوق کودک می‌باشد.

اختیار توقف رسیدگی در هر زمان (قاعده ۱۷.۴) مشخصه ذاتی رفتار با بزهکاران نوجوان در مقابل مجرمان بزرگسال می‌باشد. امکان دارد مرجع ذیصلاح در هر زمان از شرایطی آگاهی یابد که براساس آن توقف کامل رسیدگی به عنوان بهترین تصمیم قابل اتخاذ محسوب گردد.

۱۸. انواع مختلف تصمیمات

۱۸.۱. طیف متنوعی از تصمیمات با امکان انعطاف به منظور اجتناب از فرستادن نوجوانان به مؤسسات در حداکثر موارد ممکن در اختیار مرجع ذیصلاح قرار خواهد گرفت. این‌گونه تصمیمات، با امکان تلفیق بعضی از آنها، شامل موارد ذیل می‌گردد:

الف - احکام مراقبتی، ارشادی و نظارتی؛

ب - تعلیق مراقبتی؛

پ - احکام ارائه خدمات عام‌المنفعه؛

ت - جزای نقدی، جبران خسارت و غرامت؛

ث - احکام رفتار درمانی در حد متوسط و سایر احکام درمانی؛

ج - احکام شرکت در مشاوره گروهی و فعالیتهای مشابه؛

چ - احکام مربوط به نگهداری از کودک در خانواده جایگزین، فراهم آوردن مجتمعهائی برای اقامت یا سایر محیطهای آموزشی؛

ح - سایر احکام مقتضی.

۱۸.۲. هیچ یک از نوجوانان، مگر در صورت ایجاب شرایط پرونده، بعضاً یا کلاً از تحت نظارت والدین خارج نخواهند گردید.

شرح

در قاعده ۱۸.۱ کوشش شده است که برخی از واکنشها و ضمانت اجراهای مهمی که تاکنون در نظامهای حقوقی مختلف با موفقیت به اجرا گذارده شده برشمرده شود. راهکارهای ذکر شده به‌طور کلی نماینده نظرات امید بخش و سزاوار پیروی و توسعه بیشتر می‌باشند. در این قاعده به دلیل کمبودهای احتمالی کارکنان مناسب در بعضی از مناطق، ذکری از نیازها در رابطه با کارکنان به عمل نیامده است. در این قبیل مناطق، راهکارهای مستلزم تعداد کمتر کارکنان می‌تواند آزمایش شود یا ایجاد گردد.

وجه اشتراک نمونه‌های ارائه شده در قاعده ۱۸.۱ بیش از هر چیز اتکا بر و یاری جستن از جامعه در جهت اجرای مؤثر راهکارهای جایگزین می‌باشد. اصلاح مبتنی بر جامعه تدبیری مرسوم است که جنبه‌های متعددی بدست آورده است. بر این اساس، مراجع ذیربط باید در جهت عرضه خدمات مبتنی بر جامعه تشویق گردند.

در قاعده ۱۸.۲ بر اهمیت خانواده که، به موجب بند ۱ ماده ۱۰ «عهدنامه بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی»، «واحد گروهی طبیعی و بنیادین اجتماع» می‌باشد اشاره گردیده است. در خانواده، والدین نه تنها دارای حق

بلکه همچنین عهده‌دار مسئولیت مراقبت و نظارت بر فرزندان خود می‌باشند. از این‌رو، در قاعده ۱۸.۲ تصریح شده است که جدایی فرزندان از والدین خود آخرین راه چاره است. تنها زمانی می‌توان به این اقدام توسل جست که حقایق پرونده (مثلاً سوءاستفاده از کودک) این اقدام مهم را جایز نماید.

۱۹. حداقل استفاده ممکن از مؤسسات نگهداری

۱۹.۱. فرستادن نوجوان به یک مؤسسه باید همواره به عنوان آخرین راه چاره و برای حداقل مدت زمان لازم باشد.

شرح

به موجب جرم‌شناسی مترقی، استفاده از تدابیر غیرمؤسسه‌ای بر تدابیر استفاده از مؤسسات نگهداری ارجح می‌باشد. از لحاظ میزان موفقیت، میان نگهداری در مؤسسات در مقایسه با اجتناب از نگهداری در مؤسسات هیچگونه تفاوتی نبوده یا تفاوت اندکی ملاحظه گردیده است. تأثیرات نامطلوب بسیار بر روی فرد، که در هر محیط مؤسسه‌ای اجتناب‌ناپذیر می‌نماید، آشکارا با تلاش‌های مبتنی بر اصلاح و تربیت قابل جبران نمی‌باشد. این امر بویژه در مورد نوجوانانی که در برابر تأثیرات منفی آسیب‌پذیر می‌باشند صادق است. مضافاً، تأثیرات منفی ناشی از نه تنها فقدان آزادی بلکه همچنین جدا شدن از محیط معمول اجتماعی مسلماً در مورد نوجوانان، به دلیل مرحله آغازین رشد آنان، حادث‌تر از بزرگسالان است. هدف قاعده ۱۹ محدودیت استفاده از مؤسسات نگهداری از دو جنبه می‌باشد: از جنبه کمیت (آخرین راه چاره) و از جنبه مدت (حداقل مدت زمان لازم). قاعده ۱۹ منعکس‌کننده یکی از اصول راهنمای اساسی قطعنامه شماره ۴ «ششمین کنگره سازمان ملل متحد» می‌باشد: بزهکار نوجوان نباید زندانی گردد، مگر در صورت فقدان هر گونه واکنش مناسب دیگر. از این‌رو، در این قاعده درخواست شده است که در صورت الزام به فرستادن نوجوان به مؤسسات، محرومیت از آزادی به کمترین میزان ممکن، با ترتیبات خاص در مؤسسه و با در نظر گرفتن تفاوت‌های بین انواع بزهکاران، جرایم و مؤسسات صورت گیرد. در واقع، باید برای مؤسسات «باز» در مقابل مؤسسات «بسته» اولویت قائل شد. علاوه بر این، هر مؤسسه باید بیشتر جنبه اصلاحی یا آموزشی داشته باشد تا جنبه زندان بودن.

۲۰. اجتناب از تأخیر غیرضروری

۲۰.۱. هر پرونده از بدو امر در اسرع وقت و بدون هر گونه تأخیر غیرضروری تحت رسیدگی قرار خواهد گرفت.

شرح

دادرسی سریع در مورد پرونده‌های نوجوانان از اهمیت بسیاری برخوردار است. در غیر این‌صورت، هر گونه نتیجه مثبت قابل حصول از طریق دادرسی و تصمیم اتخاذ شده در معرض مخاطره قرار خواهد گرفت. در اثر گذشت زمان، یافتن ارتباط بین دادرسی و تصمیم اتخاذ شده، چه از نظر عقلی و چه از نظر روانی، برای نوجوانان دشوارتر و احتمالاً غیرممکن خواهد شد.

۲۱. سوابق

۲۱.۱. سوابق بزهکاران نوجوان به صورت کاملاً محرمانه و غیرقابل دسترسی برای اشخاص ثالث نگهداری خواهند شد. دسترسی به این‌گونه سوابق محدود به اشخاص در ارتباط مستقیم با اتخاذ تصمیم در مورد پرونده یا سایر اشخاص با اجازه رسمی خواهد بود.

۲۱.۲. سوابق بزهکاران نوجوان در دادرسیهای بزرگسالان در پرونده‌های بعدی که به همان شخص بزهکار مربوط می‌شود مورد استفاده قرار نخواهد گرفت.

شرح

در این قاعده کوشش شده است توازن بین تضاد منافی که در مورد سوابق یا پرونده‌ها برای نیروی انتظامی، دادستانی و سایر مراجع در جهت بهبود کنترل وجود دارد و منافع نوجوان مجرم ایجاد گردد. (به قاعده ۸ نیز رجوع شود.) «سایر اشخاص با اجازه رسمی» به‌طور کلی، پژوهشگران را نیز شامل می‌گردد.

۲۲. ضرورت تحصیلات تخصصی و آموزش

- ۲۲.۱. تحصیلات تخصصی، آموزش ضمن خدمت، دوره‌های بازآموزی و سایر طرق آموزشی در جهت ایجاد و حفظ صلاحیت حرفه‌ای ضروری کلیه کارکنان مرتبط با پرونده‌های نوجوانان بکار گرفته خواهد شد.
- ۲۲.۲. کارکنان دادرسی ویژه نوجوانان منعکس‌کننده گوناگونی نوجوانانی خواهند بود که با نظام دادرسی نوجوانان مواجه می‌گردند. همچنین کوشش خواهد شد تا زنان و اقلیتها در دستگاہهای قضایی نوجوانان به شکلی عادلانه حضور داشته باشند.

شرح

مراجع ذیصلاح اخذ تصمیم امکان دارد اشخاصی با پیشینه‌های بسیار مختلف را شامل گردد (قضات دادگاه‌های بدوی در انگلستان و ایرلند شمالی و مناطقی که از common law پیروی می‌کنند، قضات ورزیده در کشورهایی که از نظام حقوقی رومی-ژرمنی استفاده می‌نمایند و مناطقی که تابع همین نظام حقوقی می‌باشند، افراد غیرحقوقدان یا حقوقدان، اعضای هیئت‌های مردمی و غیره منتخب یا منصوب در سایر نقاط). برای کلیه مراجع مذکور حداقلی از آموزش در زمینه‌های حقوق، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی، جرم‌شناسی و علوم رفتاری الزامی خواهد بود. این امر از اهمیتی همسنگ تخصص سازمانی و استقلال مراجع ذیصلاح برخوردار می‌باشد.

امکان دارد لزوم تخصص حرفه‌ای برای مددکاران اجتماعی و مأموران نظارت بر تعلیق مراقبتی به عنوان پیش شرط تصدی هر گونه سمت در رابطه با نوجوانان میسر نباشد. لذا، آموزش حرفه‌ای ضمن خدمت حداقل شرط صلاحیت خواهد بود.

صلاحیت حرفه‌ای از عناصر ضروری در حصول اطمینان از اداره بیطرفانه و مؤثر دادرسی ویژه نوجوانان است. از این رو، بهبود در استخدام، ارتقا و آموزش حرفه‌ای کارکنان و همچنین قرار دادن امکانات لازم در اختیار آنان در جهت انجام وظایف خود به نحو شایسته ضروری می‌باشد.

به منظور حصول بی‌طرفی در دادرسی ویژه نوجوانان، باید از کلیه تبعیضات سیاسی، اجتماعی، جنسیتی، نژادی، دینی، فرهنگی، یا هر نوع تبعیض دیگر در انتخاب، انتصاب و ارتقای کارکنان دادرسی ویژه نوجوانان اجتناب گردد. این امر توسط «ششمین کنگره» توصیه گردید. مضافاً، «ششمین کنگره» از کشورهای عضو دعوت نمود که از رفتار منصفانه و متساوی با زنان به عنوان کارکنان عدالت کیفری اطمینان حاصل نمایند و توصیه نمود که اقدامات خاص در جهت استخدام، آموزش و تسبیل ارتقای کارکنان زن در دادرسی ویژه نوجوانان بعمل آید.

بخش چهارم

عدم ارجاع به مؤسسات نگهداری

۲۳. اجرای مؤثر تصمیمات متخذه

- ۲۳.۱. پیش‌بینی‌های مناسب در جهت اجرای احکام مرجع ذیصلاح، موضوع قاعده ۱۴.۱ فوق، توسط مرجع مذکور یا توسط مرجع دیگر بنا به اقتضای شرایط به عمل خواهد آمد.
- ۲۳.۲. این‌گونه پیش‌بینی‌ها شامل اختیار اصلاح گهگاه احکام بنا بر تشخیص لزوم توسط مرجع ذیصلاح، مشروط بر مطابقت اصلاحات با اصول مصرح در این «مقررات»، خواهد بود.

شرح

تصمیمات اتخاذ شده در مورد پرونده‌های نوجوانان بیش از پرونده‌های بزرگسالان برای مدت زمان طولانی بر زندگی بزهکار تأثیر می‌گذارد. از این رو، نظارت بر اجرای تصمیم متخذه توسط مرجع ذیصلاح یا دستگاه مستقل (هیئت آزادی مشروط، دایره تعلیق مراقبتی، نهادهای رفاهی نوجوانان یا دیگر دستگاهها) واجد صلاحیت‌های هم ارز مرجع ذیصلاحی که بدوا در مورد پرونده اتخاذ تصمیم نموده از اهمیت بسیار برخوردار است. در برخی از کشورها یک «قضای اجرای مجازات» بدین منظور منصوب گردیده است. ترکیب اختیارات و وظایف مرجع ذیصلاح باید انعطاف‌پذیر باشد؛ این موارد به منظور حصول اطمینان از پذیرش گسترده به‌صورت کلی در قاعده ۲۳ تشریح گردیده است.

۲۴. تأمین مساعدتهای مورد نیاز

۲۴.۱. کوشش خواهد شد که در کلیه مراحل رسیدگی مساعدتهای لازم از قبیل محل سکونت، تحصیل یا آموزش حرفه‌ای، اشتغال یا هر گونه مساعدت مفید و عملی به منظور تسهیل فرآیند بازپروری برای نوجوانان تأمین گردد.

شرح

پیشبرد مصالح نوجوانان از اهمیت بسزایی برخوردار است. از این رو، در قاعده ۲۴ بر اهمیت تأمین تسهیلات، خدمات و سایر مساعدتهای مقتضی که می‌تواند در جهت پیشبرد منافع عالی نوجوانان در طی فرآیند بازپروری مؤثر واقع شود تأکید شده است.

۲۵. بسیج داوطلبان و سایر خدمات مردمی

۲۵.۱. از کلیه داوطلبان، سازمانهای داوطلب، نهادهای محلی و سایر منابع جامعه دعوت خواهد شد که در جهت بازپروری نوجوانان در محیطی اجتماعی و، در صورت امکان، در درون واحد خانواده، سهم مؤثری را عهده‌دار گردند.

شرح

این قاعده نیاز به سمت‌گیری کلیه فعالیت‌های مربوط به بزهکاران نوجوان را در جهت بازپروری نشان می‌دهد. برای اجرای مؤثر دستورالعمل‌های مرجع ذیصلاح، همکاری با جامعه امری ناگزیر است. داوطلبان و بویژه خدمات داوطلبانه ثابت نموده‌اند که منابعی ارزشمند هستند، لیکن در حال حاضر به حد کافی مورد استفاده قرار نمی‌گیرند. در برخی موارد، همکاری بزهکاران سابق (شامل معتادان سابق) می‌تواند کمک قابل توجهی باشد.

قاعده ۲۵ ناشی از اصول مصرح در مقررات ۱.۱ الی ۱.۶ بوده و از مفاد مربوطه در «عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی» پیروی می‌نماید.

بخش پنجم

ارجاع به مؤسسات نگهداری

۲۶. اهداف ارجاع به مؤسسات نگهداری

۲۶.۱. هدف از آموزش، اصلاح و تربیت نوجوانانی که به مؤسسات نگهداری فرستاده می‌شوند تأمین مراقبت، حمایت، تحصیل و مهارت‌های حرفه‌ای در جهت مساعدت آنان برای قبول نقش‌های اجتماعی سازنده و مولد در اجتماع می‌باشد.

۲۶.۲. نوجوانانی که در مؤسسات هستند مراقبت، حمایت و کلیه مساعدتهای لازم - اجتماعی، تحصیلی، حرفه‌ای، روانی، پزشکی و جسمانی - را که به سبب سن، جنسیت و شخصیت خود به آن نیاز داشته و در جهت مصالح رشد کلی آنان می‌باشد دریافت خواهند داشت.

۲۶.۳. نوجوانانی که در مؤسسات هستند از بزرگسالان جدا خواهند بود و در مؤسسه‌ای جداگانه یا در مؤسسه بزرگسالان اما در قسمتی مجزا نگهداری خواهند شد.

۲۶.۴. دختران نوجوان بزهکاری که در مؤسسات نگهداری می‌شوند سزاوار توجه خاص از لحاظ نیازها و مسائل شخصی خود می‌باشند. این دختران نوجوان نباید به هیچ وجه از مراقبت، حمایت، مساعدت، اصلاح، تربیت و آموزش کمتر از پسران نوجوان بزهکار برخوردار باشند. از رفتار منصفانه با آنان باید اطمینان حاصل گردد.

۲۶.۵. در جهت مصالح و رفاه نوجوانانی که در مؤسسات هستند، والدین یا سرپرستان حق دسترسی به آنان را خواهند داشت.

۲۶.۶. به منظور فراهم ساختن دوره‌های مناسب آموزش تحصیلی یا، در صورت اقتضا، آموزش حرفه‌ای برای نوجوانانی که در مؤسسات هستند همکاری بین وزارتخانه‌ها و ادارات باید تقویت گردد تا اطمینان حاصل شود که نوجوان در هنگام ترک مؤسسه از نظر آموزش در شرایط نامساعدی نباشد.

شرح

اهداف استفاده از مؤسسات نگهداری، به موجب مفاد مقررات ۲۶.۱ و ۲۶.۲، برای هر نظام و فرهنگی قابل پذیرش است. لیکن، این اهداف هنوز در همه جا تحقق نیافته و اقدامات بسیار بیشتری در این زمینه باید انجام گیرد. بویژه، کمک‌های پزشکی و روانی برای نوجوانان معتاد، خشن و مبتلا به بیماری روانی که در مؤسسات نگهداری می‌شوند از اهمیت بسزایی برخوردار است.

اجتناب از تأثیرات منفی مجرمان بزرگسال و تضمین مصالح نوجوانان در مؤسسات، طبق مفاد قاعده ۲۶.۳، منطبق با یکی از اصول راهنمای اساسی «مقررات» به موجب قطعنامه شماره ۴ «ششمین کنگره» می‌باشد. این قاعده مانع اتخاذ سایر تدابیر توسط دولتها بر علیه تأثیرات منفی مجرمان بزرگسال که همسنگ تدابیر مذکور در این قاعده هستند، نمی‌باشد. (به قاعده ۱۳.۴ نیز رجوع شود)

در قاعده ۲۶.۴ این واقعیت مطرح گردیده است که معمولا دختران بزهکار، چنان‌که در «ششمین کنگره» خاطر نشان گردید، از توجه کمتری نسبت به همتایان پسر خود برخوردار می‌گردند. بویژه، «ششمین کنگره» طی قطعنامه شماره ۹ رفتار عادلانه با دختران بزهکار در کلیه مراحل فرایند عدالت کیفری و توجه ویژه به مسائل و نیازهای خاص آنان را طی مدت حبس خواستار گردیده است. مضافاً، این قاعده باید همچنین در پرتو «اعلامیه کاراکاس ششمین کنگره» که، از جمله، رفتار بدون تبعیض در اعمال عدالت کیفری را خواستار گردیده است، و در برابر پیش زمینه «اعلامیه رفع تبعیض علیه زنان» و «پیمان‌نامه رفع هر گونه تبعیض علیه زنان» مورد توجه قرار گیرد.

حق دسترسی (قاعده ۲۶.۵) ناشی از مفاد قواعد ۷.۱، ۱۰.۱، ۱۵.۲ و ۱۸.۲ می‌باشد. همکاری بین وزارتخانه‌ها و ادارات (قاعده ۲۶.۶) در جهت ارتقای کلی کیفیت آموزش و تربیت در مؤسسات از اهمیت ویژه برخوردار است.

۲۷ کاربرد «حداقل مقررات استاندارد رفتار با زندانیان» مصوب سازمان ملل متحد

۲۷.۱. «حداقل مقررات استاندارد رفتار با زندانیان» و توصیه‌های مربوطه تا آنجا که به رفتار با بزهکاران نوجوان در مؤسسات، از جمله طی دوران بازداشت پیش از محاکمه، مربوط می‌شود، قابل اجرا خواهد بود.

۲۷.۲. کوشش خواهد شد که اصول مربوطه در «حداقل مقررات استاندارد رفتار با زندانیان» در گسترده‌ترین حد ممکن به منظور تأمین نیازهای گوناگون نوجوانان در رابطه با سن، جنس و شخصیت آنان به اجرا گذارده شود.

شرح

«حداقل مقررات استاندارد رفتار با زندانیان» در زمره نخستین اسنادی از این قبیل است که توسط سازمان ملل متحد رسماً منتشر گردیده است. تأثیر جهانی این «مقررات» عموماً تأیید شده است. اگرچه هنوز در بعضی از کشورها اجرای این «مقررات» بیشتر در حد آرمان است تا واقعیت، «حداقل مقررات استاندارد» همچنان تأثیر مهمی در اداره انسانی و منصفانه نهادهای اصلاحی دارد.

«حداقل مقررات استاندارد رفتار با زندانیان» حاوی برخی حمایت‌های اساسی در برگیرنده بزهکاران نوجوان در مؤسسات (محل سکونت، معماری، بستر، پوشاک، شکایات و درخواستها، تماس با دنیای خارج، خوراک، مراقبت‌های پزشکی، مراسم عبادی، تفکیک سنین، کارکنان، اشتغال به کار، و غیره) و همچنین مفاد مربوط به مجازات و انضباط، و اعمال محدودیت در مورد بزهکاران خطرناک می‌باشد. اصلاح و تغییر «حداقل مقررات استاندارد» برطبق خصوصیات ویژه مؤسسات نگهداری نوجوانان بزهکار در گستره «حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان» مقتضی نخواهد بود.

در قاعده ۲۷ شرایط ضروری برای نوجوانان در مؤسسات (قاعده ۲۷.۱) و همچنین نیازهای گوناگون مختص سن، جنس و شخصیت آنان (قاعده ۲۷.۲) کانون توجه قرار گرفته است. بدین ترتیب، اهداف و مفاد این قاعده دارای مناسبت مشترک با مفاد مربوطه در «حداقل مقررات استاندارد رفتار با زندانیان» می‌باشد.

۲۸. توسل مکرر و پیش از موعد به آزادی مشروط

۲۸.۱. آزادی مشروط از مؤسسه نگهداری در گسترده‌ترین حد ممکن توسط مرجع مقتضی به کار گرفته شده در اسرع وقت ممکن اعطا خواهد شد.

۲۸.۲. نوجوانانی که به‌صورت مشروط از مؤسسه‌ای آزاد می‌گردند توسط یک مرجع مقتضی مساعدت و نظارت شده از حمایت کامل جامعه برخوردار خواهند گردید.

شرح

اختیار صدور قرار آزادی مشروط می‌تواند به مقام ذیصلاح مذکور در قاعده ۱۴.۱ یا هر مرجع دیگر تفویض گردد. از این‌رو، در این جا اشاره به مرجع «مقتضی» مناسب‌تر از مرجع «ذیصلاح» خواهد بود. در صورت اقتضای شرایط آزادی مشروط بر طی کل مدت محکومیت ترجیح دارد.

در صورت وجود شواهدی مبنی بر پیشرفت رضایت بخش در جهت بازپروری، حتی بزهکارانی که در زمان ورود به مؤسسه خطرناک محسوب شده بوده‌اند می‌توانند در موارد مقتضی به صورت مشروط آزاد گردند. این‌گونه آزادی، همانند تعلیق مراقبتی، می‌تواند منوط به انجام رضایت‌بخش شروط مقرر توسط مراجع ذیربط در مدت زمان تعیین شده در تصمیم باشد، برای مثال «حسن رفتار» بزهکار، حضور در برنامه‌های اجتماعی، اقامت در مراکز ارائه خدمات بعد از خروج، و غیره.

در مورد بزهکارانی که به صورت مشروط از مؤسسه آزاد می‌گردند، مساعدت و نظارت توسط یک مأمور اجراء تعلیق مراقبتی یا مأمور دیگر (بویژه در مواردی که تعلیق مراقبتی هنوز اتخاذ نشده است) باید فراهم شود و حمایت جامعه باید تشویق گردد.

۲۹. تدابیر بازپروری پس از خروج

۲۹.۱. کوشش خواهد شد که بازپروری بعد از خروج، از طریق مراکز ارائه خدمات بعد از خروج، مراکز آموزشی، مراکز کارورزی روزانه و سایر این‌گونه تسهیلات مناسب که می‌تواند نوجوانان را در جهت ادغام مجدد مناسب در جامعه یاری نماید فراهم گردد.

شرح

اهمیت مراقبت به دنبال یک دوره اقامت در یک مؤسسه نباید ناچیز انگاشته شود. در این قاعده بر ضرورت تشکیل شبکه‌ای از تسهیلات خدمات بعد از خروج تأکید شده است.

در این قاعده همچنین بر نیاز به طیف متنوعی از تسهیلات و خدمات طراحی شده برای تأمین نیازهای مختلف بزهکاران نوجوانی که به جامعه باز می‌گردند و ارائه راهنمایی و حمایت ساختاری به عنوان اقدامی مهم در جهت ادغام مجدد موفقیت‌آمیز در جامعه تأکید شده است.

بخش ششم

پژوهش، برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و ارزیابی

۳۰. پژوهش به عنوان اساس برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و ارزیابی

۳۰.۱. کوشش خواهد شد که پژوهش‌های لازم به عنوان اساس برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مؤثر سازمان یابد و ترویج گردد.

۳۰.۲. کوشش خواهد شد که روند، مسائل و علل بزهکاری و جرایم نوجوانان و همچنین نیازهای گوناگون خاص نوجوانان محروم از آزادی منظم بازمینی و ارزیابی گردد.

۳۰۳. کوشش خواهد شد که ساز و کار منظم ارزیابی پژوهشی در نظام دادرسی ویژه نوجوانان ایجاد شود و داده‌ها و اطلاعات مربوط به منظور ارزیابی و بهبود و اصلاح این تشکیلات گردآوری و تحلیل گردد.

۳۰۴. ارائه خدمات در زمینه دادرسی ویژه نوجوانان به عنوان جزء لاینفک کوششهای توسعه ملی منظم برنامه‌ریزی و اجرا خواهد شد.

شرح

استفاده از پژوهش به عنوان مبنایی برای یک سیاست قضایی مطلع در امر دادرسی نوجوانان به عنوان راهکاری مهم برای به هنگام (یا به روز) نگاهداشتن شیوه‌های عمل در رابطه با پیشرفت‌های دانش و توسعه و بهبود مداوم نظام قضایی نوجوانان در سطح گسترده مورد تأیید می‌باشد. بازخورد متقابل بین پژوهش و سیاست‌گذاری در دادرسی نوجوانان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با پیدایش تغییرات سریع و غالباً شدید در سبک‌های زندگی جوانان و در اشکال و ابعاد جرایم نوجوانان، واکنش‌های اجتماعی و قضایی در برابر جرم و بزهکاری نوجوانان بسرعت منسوخ و نامناسب می‌گردد.

از این‌رو، در قاعده ۳۰ معیارهایی برای ادغام پژوهش در فرآیند سیاست‌گذاری و کاربرد آن در دادرسی ویژه نوجوانان تعیین شده است. این قاعده خواستار توجه خاص به نیاز به بازبینی و ارزیابی منظم برنامه‌ها و تدابیر موجود و همچنین برنامه‌ریزی در زمینه گسترده‌تر اهداف توسعه همه جانبه می‌گردد.

ارزیابی مستمر نیازهای نوجوانان و همچنین روندها و مسائل بزهکاری، پیش شرطی برای بهبود روش‌های سیاست‌گذاری مقتضی و ایجاد راهکارهای مناسب مداخله در سطوح رسمی و غیررسمی می‌باشد. در این راستا، پژوهش توسط اشخاص و نهادهای مستقل باید توسط دستگاه‌های مسئول تسهیل گردد. دریافت و لحاظ نمودن نظرات نوجوانان به‌طور کلی، و نه فقط نوجوانانی که در مواجهه با نظام قضایی قرار می‌گیرند، می‌تواند با ارزش باشد.

در فرآیند برنامه‌ریزی باید بویژه بر ایجاد نظامی مؤثرتر و منصفانه‌تر برای ارائه خدمات ضروری تأکید گردد. در جهت نیل به این هدف، ارزیابی جامع و مستمر انواع گسترده نیازها و مسائل خاص نوجوانان و شناسایی اولویت‌های مشخص باید انجام‌پذیرد. در این رابطه، باید همچنین در نحوه استفاده از منابع موجود هماهنگی وجود داشته باشد، از جمله هماهنگی در استفاده از جایگزین‌ها و شیوه‌های حمایت جامعه که باید با روش‌های مشخصی که برای اجرا و نظارت بر برنامه‌های تعیین شده طراحی می‌شوند متناسب باشند.

رهنمودهای سازمان ملل متحد برای پیشگیری از بزهکاری نوجوانان (رهنمودهای ریاض)

قطعنامه ۴۵/۱۱۲ مصوب مجمع عمومی مورخ ۱۴ دسامبر ۱۹۹۰

مجمع عمومی،

با در نظر داشتن «اعلامیه جهانی حقوق بشر»، «عهدنامه بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی»، و «عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی» و همچنین سایر اسناد بین‌المللی در رابطه با حقوق و مصالح نوجوانان، شامل معیارهای مربوطه تعیین شده توسط «سازمان بین‌المللی کار»،

نیز با در نظر داشتن «اعلامیه حقوق کودک»، «پیمان‌نامه حقوق کودک و حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان» (مقررات پکن)،

با یادآوری قطعنامه شماره ۴۰/۳۳ مورخ ۲۹ نوامبر ۱۹۸۳ مجمع عمومی، که طی آن «حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان»، توصیه شده توسط «هفتمین کنگره سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و نحوه رفتار با بزهکاران»، توسط مجمع عمومی تصویب گردیده،

نیز با یادآوری این‌که مجمع عمومی طی قطعنامه شماره ۴۰/۳۵ مورخ ۲۹ نوامبر ۱۹۸۵ تدوین معیارهایی برای پیشگیری از بزهکاری نوجوانان را جهت یاری کشورهای عضو در تدوین و اجرای برنامه‌ها و سیاست‌های تخصصی با تأکید بر معاضدت، مراقبت و مشارکت اجتماعی خواستار گردیده و از «شورای اقتصادی و اجتماعی» دعوت نموده تا پیشرفت‌های حاصل در زمینه معیارها را برای بررسی و اقدام به «هشتمین کنگره سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و نحوه رفتار با بزهکاران» گزارش نماید،

همچنین با یادآوری این‌که «شورای اقتصادی و اجتماعی» طی قطعنامه شماره ۱۹۸۶/۱۰ مورخ ۲۱ مه ۱۹۸۶ از «هشتمین کنگره» درخواست نمود تا معیارهای پیشگیری از بزهکاری نوجوانان را به‌منظور تصویب مورد رسیدگی قرار دهد،

با توجه به ضرورت ایجاد راهکارها و تدابیر ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی جهت پیشگیری از بزهکاری نوجوانان،

با تأکید بر برخورداری کلیه کودکان از حقوق اساسی بشری، بویژه حق دسترسی به آموزش رایگان،

با توجه به تعداد کثیر نوجوانان معارض یا غیرمعارض با قانون، لیکن ترک و رها شده، مورد بی‌توجهی قرار گرفته، مورد سوءاستفاده واقع شده، در معرض سوءمصرف مواد مخدر، تحت شرایط فقر و به‌طور کلی در معرض مخاطرات اجتماعی،

با در نظر گرفتن مزایای سیاست‌های مترقی برای پیشگیری از بزهکاری و رفاه جامعه،

۱. اقدامات اصولی انجام شده توسط «کمیته پیشگیری و مهار جرم» و دبیرکل را در جهت تنظیم و تدوین رهنمودهایی در زمینه پیشگیری از بزهکاری نوجوانان با رضایت مورد توجه قرار می‌دهد؛

۲. از تشریک مساعی ارزشمند «مرکز آموزش و مطالعات امنیتی» ریاض در برگزاری «اجلاس بین‌المللی کارشناسان بزهکاری نوجوانان»، که با همکاری «دفتر وین سازمان ملل متحد» از ۲۸ فوریه الی اول مارس ۱۹۸۸ در ریاض تشکیل گردید، قدردانی می‌کند؛

۳. «رهنمودهای سازمان ملل متحد برای پیشگیری از بزهکاری»، موضوع ضمیمه قطعنامه حاضر را تحت عنوان «رهنمودهای ریاض» تصویب می‌نماید؛

۴. از کشورهای عضو دعوت می‌نماید که در طرح‌های جامع خود در زمینه پیشگیری از جرم، «رهنمودها» را در قوانین و سیاستها و رویه‌های ملی بکار بندند و توجه مقامات مربوط، شامل سیاستگذاران، کارکنان تشکیلات قضایی نوجوانان، مربیان، رسانه‌های جمعی، حقوقدانان و دانشوران، را به «رهنمودها» جلب نمایند؛
۵. از دبیرکل درخواست نموده و از کشورهای عضو دعوت می‌نماید که از انتشار متن «رهنمودها» در وسیعترین گستره ممکن به کلیه زبانهای رسمی سازمان ملل متحد اطمینان حاصل نمایند؛
۶. از دبیرکل همچنین درخواست نموده و از کلیه دفاتر مربوط سازمان ملل متحد و مؤسسات ذینفع، به ویژه «صندوق کودکان سازمان ملل متحد» و نیز کارشناسان منفرد، دعوت می‌نماید که در جهت ترویج بکارگیری «رهنمودها» کوشش هماهنگ بکار برند؛
۷. از دبیرکل همچنین درخواست می‌نماید که پژوهش در زمینه موقعیتهای خاص مخاطرات اجتماعی و بهره‌کشی از کودکان، شامل استفاده از کودکان به عنوان ابزار تبهکاری، را با هدف توسعه اقدامات تقابلی جامع گسترش دهد و گزارش در این رابطه را به «نهمین کنگره سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و نحوه رفتار با بزهکاران» ارائه نماید؛
۸. از دبیرکل همچنین درخواست می‌نماید که دستورالعمل مدونی در زمینه معیارهای دادرسی ویژه نوجوانان، از جمله «رهنمودهای حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای پیشگیری از بزهکاری نوجوانان» (رهنمودهای ریاض) و «مقررات سازمان ملل متحد برای حمایت از نوجوانان محروم از آزادی» را همراه با مجموعه‌ای از شرح کامل مفاد مقررات مذکور منتشر نماید؛
۹. از کلیه مراجع مربوط در نظام سازمان ملل متحد مصرانه می‌خواهد که در انجام اقدامات مناسب در زمینه حصول اطمینان از اجرای قطعنامه حاضر با دبیرکل همکاری نمایند؛
۱۰. از «کمیسیون فرعی پیشگیری از تبعیض و حمایت از اقلیتها» وابسته به «کمیسیون حقوق بشر» دعوت می‌نماید که این سند جدید بین‌المللی را با هدف ترویج اجرای مفاد آن مورد نظر قرار دهد؛
۱۱. از کشورهای عضو دعوت می‌نماید که از تشکیل کارگاههای تخصصی و علمی و طرحهای آزمایشی و توجیهی در امور عملی و موضوعات مربوط به خط مشی در رابطه با اجرای مفاد «رهنمودها» و تشخیص موضوعات عینی برای خدمات اجتماعی طراحی شده به منظور جوابگویی به نیازها، مشکلات و مسائل خاص نوجوانان مجدانه حمایت نموده و هماهنگی اقدامات در این زمینه را از دبیرکل درخواست می‌نماید؛
۱۲. همچنین از کشورهای عضو دعوت می‌نماید که دبیرکل را از اجرای «رهنمودها» مطلع نموده نتایج حاصل را به‌صورت مستمر به «کمیته پیشگیری و مهار جرم» گزارش نمایند؛
۱۳. توصیه می‌نماید که «کمیته پیشگیری و مهار جرم» بررسی پیشرفتهای حاصل در زمینه ترویج و اجرای «رهنمودهای ریاض» و توصیه‌های مندرج در قطعنامه حاضر را تحت دستور جلسه جداگانه‌ای در مورد دادرسی نوجوانان از «نهمین کنگره» درخواست نماید و مراتب را تحت بررسی مستمر قرار دهد.

یک. اصول بنیادین

۱. پیشگیری از بزهکاری نوجوانان بخش اساسی پیشگیری از جرم در اجتماع می‌باشد. نوجوانان با مشارکت در فعالیتهای قانونی و از نظر اجتماعی مفید و با اتخاذ موضعی بشردوستانه نسبت به اجتماع و نگرشی انسانی درباره زندگی می‌توانند نگرش‌های غیرمجرمانه را در خود پرورش دهند.
۲. پیشگیری موفقیت‌آمیز از بزهکاری نوجوانان مساعی کل اجتماع را جهت حصول اطمینان از رشد هم نواخت نوجوانان همراه با احترام به شخصیت آنان و پرورش آن از دوران اولیه کودکی طلب می‌نماید.
۳. به‌منظور تعبیر و تفسیر «رهنمودهای» حاضر باید از سوگیری کودک مدارانه‌ای پیروی گردد. نوجوانان باید دارای نقش و مشارکتی فعال در اجتماع باشند و نباید صرفاً به‌عنوان محملهایی برای جامعه‌پذیری و کنترل محسوب گردند.

۴. در اجرای «رهنمودها»ی حاضر، به موجب نظامهای حقوقی ملی، مصلحت نوجوانان از آغاز دوران کودکی باید کانون توجه هر برنامه پیشگیری باشد.
۵. اهمیت و نیاز به سیاستهای مترقی در زمینه پیشگیری از بزهکاری و بررسی منظم و تشریح دقیق اقدامات باید شناخته شود و از برچسب مجرمانه زدن و مجازات کودک به دلیل رفتاری که موجب آسیب جدی به جریان رشد او یا صدمه به دیگران نمی‌گردد احتراز شود. این‌گونه سیاستها و اقدامات باید متضمن نکات زیر باشد:
- (الف) فراهم آوردن فرصتها، بویژه فرصتهای آموزشی، به منظور برآورده نمودن نیازهای مختلف نوجوانان و استفاده از این فرصتها به‌عنوان چارچوب حمایتی برای تضمین رشد و پیشرفت شخصی کلیه نوجوانان، بویژه آنانی که آشکارا در معرض خطر یا مخاطرات اجتماعی قرار دارند و نیازمند مراقبت و حمایت خاص می‌باشند؛
- (ب) نظریه‌ها و رویکردهای تخصصی در مورد پیشگیری از بزهکاری براساس قوانین، فرآیندها، نهادها، تسهیلات و شبکه‌ای برای عرضه خدمات با هدف کاهش انگیزه، نیاز و فرصت ارتکاب اعمال ناقض قانون یا شرایط منجر به نقض قانون؛
- (پ) مداخله رسمی عمدتاً در جهت حفظ منافع کلی نوجوانان بر اساس عدل و انصاف؛
- (ت) حفظ و حمایت از بهبود وضعیت، پیشرفت، حقوق و منافع کلیه نوجوانان؛
- (ث) توجه به این امر که رفتار یا کردار نوجوانانه غیرمنطبق با هنجارها و ارزشهای کلی اجتماعی غالباً جزء فرآیند بلوغ و رشد است و در غالب افراد همزمان با گذر به دوره بزرگسالی از بین می‌رود؛
- (ج) آگاهی به این امر که، بنابر عقیده رایج میان کارشناسان، زدن برچسب «منحرف»، «بزهکار» یا «مستعد بزهکاری» به نوجوانان غالباً موجب پیدایش الگوی رفتاری ناپسند در نوجوانان می‌گردد.
۶. جهت پیشگیری از بزهکاری نوجوانان، خدمات و برنامه‌های اجتماعی، بویژه در نقاطی که هنوز سازمانی بدین منظور تشکیل نشده، باید ایجاد گردد. سازمانهای رسمی عهده‌دار مسئولیت کنترل اجتماعی تنها باید به عنوان آخرین راه چاره مورد استفاده قرار گیرند.

دو . گستره «رهنمودها»

۷. «رهنمودها»ی حاضر باید در چارچوب گسترده «اعلامیه جهانی حقوق بشر»، «عهدنامه بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی»، «عهدنامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی»، «اعلامیه حقوق کودک»، «پیماننامه حقوق کودک» و مفاهیم «حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان» (مقررات پکن) و همچنین سایر اسناد و ضوابط در رابطه با حقوق، منافع و مصالح کلیه کودکان و نوجوانان تفسیر و به اجرا گذارده شود.
۸. «رهنمودها»ی حاضر همچنین باید با توجه به شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حاکم بر هر یک از کشورهای عضو به اجرا گذارده شود.

سه . پیشگیری کلی

۹. طرحهای جامع پیشگیری، شامل موارد زیر، باید در کلیه سطوح دولت به اجرا گذارده شود:
- (الف) تجزیه و تحلیلهای گسترده و بنیادی مسئله و فهرست برنامه‌ها، خدمات، تسهیلات و منابع موجود؛
- (ب) مسئولیتهای مشخص مؤسسات، نهادها و کارکنان صاحب صلاحیت در زمینه اقدامات پیشگیری؛
- (پ) ساز و کارهایی برای هماهنگ ساختن مناسب اقدامات پیشگیری بین سازمانهای دولتی و غیردولتی؛
- (ت) سیاستها، برنامه‌ها و روشهای عمل مبتنی بر پژوهشهای آینده‌نگرانه با کنترل مداوم و ارزیابی دقیق طی اجرا؛

- (ث) روشهایی برای کاهش مؤثر فرصتهای ارتکاب اعمال بزهکارانه؛
- (ج) دخالت جامعه از طریق انواع گسترده خدمات و برنامه‌ها؛
- (چ) همکاری نزدیک میان رشته‌ای بین حکومت‌های ملی، ایالتی، استانی و محلی با مشارکت شهروندان، نماینده بخش خصوصی جامعه مربوط و سازمانهای کار، مراقبت از کودکان، آموزش بهداشت، و نهادهای اجتماعی، مجری قانون و قضایی در جهت اقدام هماهنگ برای پیشگیری از بزهکاری نوجوانان و جرم جوانان؛
- (ح) مشارکت نوجوانان در سیاست‌ها و فرآیندهای پیشگیری از بزهکاری، شامل توسل به منابع و امکانات اجتماع، خودیاری نوجوانان و برنامه‌های معاضدت و جبران خسارت بزه دیده؛
- (خ) کارکنان متخصص در کلیه سطوح.

چهار . فرآیندهای جامعه‌پذیری

۱۰. سیاست‌های پیشگیرانه تسهیل‌کننده جامعه‌پذیری و ادغام و مشارکت موفقیت‌آمیز کلیه کودکان و نوجوانان، بویژه از طریق خانواده، جامعه، گروه‌های همسالان، مدارس، آموزش حرفه‌ای و دنیای کار و فعالیت، و همچنین از طریق سازمانهای داوطلب، باید تأکید گردد. رشد و پیشرفت شخصی مناسب کودکان و نوجوانان باید مورد توجه قرار گیرد و کودکان و نوجوانان می‌باید در فرآیندهای جامعه‌پذیری و ادغام اجتماعی به عنوان شرکای تمام و کمال و متساوی پذیرفته شوند.

الف . خانواده

۱۱. در هر اجتماع نیازها و سلامت و آسایش خانواده و کلیه اعضای آن باید از اولویت بالایی برخوردار باشد.
۱۲. از آنجا که خانواده واحد مرکزی مسئول پرورش اجتماعی اولیه کودکان است، کوششهای دولتی و اجتماعی برای حفظ تمامیت خانواده، شامل خانواده گسترده، باید دنبال گردد. اجتماع دارای مسئولیت مساعدت به خانواده در جهت فراهم آوردن امکانات مراقبت و حمایت از کودکان و تأمین سلامت و رفاه جسمی و روانی آنان می‌باشد. ترتیبات مناسب، شامل مراکز ارائه‌کننده خدمات مراقبتی در طی روز، باید فراهم شود.
۱۳. دولت‌ها باید سیاست‌هایی را که در جهت پرورش کودکان در محیطهای خانوادگی ثابت و استوار هستند اتخاذ نمایند. خدمات لازم باید در اختیار خانواده‌های نیازمند کمک در جهت رفع شرایط بی‌ثباتی یا تعارض قرار گیرد.
۱۴. در موارد عدم وجود ثبات و استواری در محیط خانوادگی و در صورت عدم موفقیت تلاشهای جامعه برای مساعدت به والدین در این راستا و عدم امکان ایفای این نقش توسط خانواده گسترده، مراقبت‌های جایگزین از جمله نظام شبه خانواده و فرزندخواندگی، باید مورد توجه قرار داده شود. این‌گونه اسکان جایگزین باید در حد امکان منعکس‌کننده محیط خانوادگی ثابت و استوار و در عین حال پدیدآورنده احساس تداوم در کودکان و از این طریق احتراز از مسائل همراه با «راندگی فرزندخوانده» باشد.
۱۵. توجه خاص باید به کودکان خانواده‌های متأثر از مسائل ناشی از تغییرات سریع و ناموزون اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، بویژه کودکان خانواده‌های بومی، مهاجر و پناهنده، مبذول گردد. از آنجا که امکان دارد چنین تغییراتی قابلیت اجتماعی خانواده را برای پرورش و تربیت مرسوم کودکان، غالباً در نتیجه تعارض نقش و فرهنگ، مختل سازد، روشهای ابتکاری و از لحاظ اجتماعی سازنده باید برای جامعه‌پذیری کودکان طرح‌ریزی گردد.
۱۶. اقدامات و برنامه‌هایی در جهت فراهم آوردن فرصت آموزش برای خانواده‌ها در زمینه نقش و مسئولیتهای والدین در رابطه با پرورش و مراقبت کودک، ارتقای روابط مثبت والدین و فرزند، جلب توجه والدین به مسائل کودکان و نوجوانان و تشویق مشارکت آنان در فعالیتهای مبتنی بر خانواده و جامعه باید انجام گرفته و تنظیم گردد.
۱۷. اقداماتی باید توسط دولت‌ها در جهت ارتقای همبستگی و هماهنگی خانوادگی و بازداري از جدا شدن فرزندان از والدینشان انجام پذیرد، مگر این‌که شرایط مؤثر بر سلامت و آینده کودک گزینه مناسب دیگری را ممکن سازند.

۱۸. تأکید بر وظیفه خانواده و خانواده گسترده در پرورش اجتماعی دارای اهمیت بسزایی می‌باشد. شناخت نقش، مسئولیتها، مشارکت و همکاری نوجوانان در اجتماع نیز به نوبه خود از اهمیت بسیار برخوردار است.

۱۹. به منظور حصول اطمینان از حقوق کودکان در برخورداری از پرورش اجتماعی مناسب، دولتها و سایر دستگاهها باید بر نهادهای اجتماعی و حقوقی موجود اتکا نمایند، لیکن در موارد عدم کارایی نهادها و رسوم سنتی، آنها نیز باید در پی اقدامات مبتکرانه برآیند.

ب. آموزش و پرورش

۲۰. دولتها متعهد می‌باشند که آموزش عمومی را در دسترس کلیه نوجوانان قرار دهند.

۲۱. نظامهای آموزشی باید علاوه بر فعالیتهای تحصیلی و آموزش حرفه‌ای به موارد زیر نیز توجه خاص مبذول دارند:

(الف) تعلیم ارزشهای بنیادین و ایجاد احترام برای هویت و الگوهای فرهنگی کودک، ارزشهای اجتماعی کشوری که کودک در آن زندگی می‌کند، تمدنهای متفاوت با تمدن کودک و حقوق و آزادیهای بنیادین بشری؛

(ب) ارتقا و پرورش شخصیت، استعدادها و تواناییهای ذهنی و جسمانی نوجوانان در حد کمال بالقوه؛

(پ) دخالت دادن نوجوانان به عنوان مشارکت‌کنندگان فعال و مؤثر، و نه صرفاً محملهایی، در فرآیند آموزش و پرورش؛

(ت) پرداختن به فعالیتهایی که موجب پرورش احساس یگانگی با مدرسه و جامعه و تعلق به آن می‌گردد؛

(ث) تشویق نوجوانان به درک و احترام به عقاید و نظریات مختلف و همچنین تفاوتهای فرهنگی و غیره؛

(ج) فراهم آوردن اطلاعات و رهنمودها در رابطه با آموزش حرفه‌ای، فرصتهای اشتغال و پیشرفت در زندگی شغلی؛

(چ) تأمین حمایت عاطفی مثبت برای نوجوانان و احتراز از بدرفتاری روانی؛

(ح) احتراز از اقدامات شدید انضباطی، بویژه مجازات بدنی.

۲۲. نظامهای آموزشی باید تلاش کنند که با والدین، سازمانهای مردمی و مؤسسات مربوط با فعالیتهای نوجوانان همکاری نمایند.

۲۳. نوجوانان و خانواده‌های آنان باید از قانون و حقوق و مسئولیتهای خود به موجب قانون و همچنین نظام ارزشی جهانی، شامل مصوبات سازمان ملل متحد، آگاهی یابند.

۲۴. دقت و توجه خاص باید توسط نظام آموزشی به نوجوانانی که در معرض مخاطرات اجتماعی قرار دارند مبذول گردد. برنامه‌های پیشگیری و مواد آموزشی، برنامه‌های درسی، رویکردها و ابزارهای تخصصی باید ایجاد گردیده مورد استفاده کامل قرار گیرد.

۲۵. توجه خاص باید به سیاستها و تدابیر جامع در زمینه جلوگیری از مصرف الکل، مواد مخدر و سایر مواد مشابه توسط نوجوانان مبذول گردد. معلمان و سایر متخصصان باید در جهت پیشگیری و رفع این مسائل تجهیز و آموزش داده شوند. اطلاعات کافی در رابطه با مصرف و سوءمصرف مواد مخدر، شامل الکل، باید در دسترس قشر دانش‌آموز قرار داده شود.

۲۶. مدارس باید به عنوان مراکز ارائه پشتیبانی و مراجعه برای تأمین خدمات پزشکی، مشاوره‌ای و سایر خدمات به نوجوانان، بویژه نوجوانان با نیازهای خاص و آنانی که از سوءاستفاده، بی‌توجهی، قربانی شدن و بهره‌کشی رنج می‌برند، محسوب گردند.

۲۷. معلمان و سایر بزرگسالان و قشر دانش‌آموز باید از طریق برنامه‌های مختلف آموزشی از مسائل، نیازها و ادراکات نوجوانان، بویژه آنانی که در قشرهای محروم و گروههای قومی یا سایر گروههای اقلیت و کم درآمد قرار دارند، آگاهی یابند.

۲۸. نظامهای آموزشی باید کوشش نمایند که بالاترین معیارهای حرفه‌ای و آموزشی را از حیث برنامه‌های درسی، روشها و رویکردهای تدریس و یادگیری و همچنین استخدام و آموزش معلمان واجد صلاحیت فراهم و ترویج نمایند. نظارت و ارزیابی مستمر عملکرد توسط سازمانهای حرفه‌ای و مراجع ذیربط باید تضمین شود.
۲۹. نظامهای آموزشی باید، با همکاری گروههای مردمی، فعالیتهای فوق برنامه مورد توجه نوجوانان را طراحی و تنظیم نموده و به اجرا گذارند.
۳۰. کمکهای ویژه باید به کودکان و نوجوانانی که انطباق با مقررات حضور و غیاب را دشوار می‌یابند و همچنین آنانی که ترک تحصیل می‌نمایند ارائه گردد.
۳۱. مدارس باید سیاستها و مقرراتی را ترویج نمایند که منصفانه و عادلانه باشد. دانش‌آموزان باید در هیئتهای تنظیم سیاستهای مدرسه، شامل سیاستهای انضباطی، و اتخاذ تصمیمات دارای نمایندگی باشند.

پ . جامعه

۳۲. خدمات و برنامه‌های مبتنی بر جامعه پاسخگوی نیازها، مسائل، منافع و علایق ویژه نوجوانان با ارائه مشاوره و رهنمودهای مقتضی به نوجوانان و خانواده‌های آنان باید ایجاد و، در صورت وجود، تقویت گردند.
۳۳. جوامع باید انواع گسترده‌ای از اقدامات حمایتی مردمی را، شامل مراکز پرورشی جامعه، تسهیلات سرگرمی و تفریح و همچنین خدمات پاسخگویی به مسائل ویژه کودکانی که در معرض مخاطرات اجتماعی قرار دارند، برای نوجوانان فراهم نموده یا در صورت وجود آنها را تقویت نمایند. در فراهم آوردن این‌گونه اقدامات کمکی، احترام به حقوق فردی باید تضمین شود.
۳۴. تسهیلات خاص برای فراهم آوردن سر پناه مناسب برای نوجوانانی که دیگر قادر به زندگی در خانه نیستند یا دارای خانه‌ای برای زندگی نمی‌باشند باید ایجاد گردد.
۳۵. انواع خدمات و اقدامات کمکی باید برای رسیدگی به مسائلی که نوجوانان در دوره انتقال به بزرگسالی تجربه می‌نمایند فراهم شود. این‌گونه خدمات باید شامل برنامه‌های ویژه برای نوجوانان معتاد به مواد مخدر با تأکید بر مراقبت، مشاوره، معاضدت و مداخلات مبتنی بر درمان باشد.
۳۶. سازمانهای داوطلب ارائه‌کننده خدمات به نوجوانان باید حمایت مالی و سایر حمایتها را از دولت و دیگر نهادها دریافت دارند.
۳۷. سازمانهای جوانان باید در سطح محلی تشکیل یا تقویت گردند و نقش مشارکت تمام عیار در اداره امور جامعه به آنها اعطا شود. این سازمانها باید جوانان را در ترتیب دادن برنامه‌های جمعی و داوطلبانه، بویژه برنامه‌هایی با هدف کمک به نوجوانان نیازمند مساعدت، تشویق نمایند.
۳۸. دستگاههای دولتی باید مسئولیت خاص در جهت ارائه خدمات لازم برای کودکان بی‌خانمان یا کودکان خیابانی را عهده‌دار گردند. اطلاعات در رابطه با امکانات محلی، مسکن، اشتغال و سایر انواع امکانات و منابع کمک باید با سهولت در دسترس نوجوانان قرار گیرد.
۳۹. انواع گسترده تسهیلات و خدمات سرگرمی و تفریحی مورد علاقه نوجوانان باید ایجاد و با سهولت در دسترس آنان قرار گیرد.

ت . رسانه‌های جمعی

۴۰. رسانه‌های جمعی باید در جهت حصول اطمینان از دسترسی نوجوانان به اطلاعات و مطالب اطلاعاتی از منابع مختلف ملی و بین‌المللی تشویق گردند.
۴۱. رسانه‌های جمعی باید در جهت ترسیم سهم مثبت نوجوانان در اجتماع تشویق گردند.
۴۲. رسانه‌های جمعی باید در جهت نشر اطلاعات در زمینه خدمات، تسهیلات و فرصتهای موجود در اجتماع برای نوجوانان تشویق گردند.

۴۳. رسانه‌های جمعی به‌طور اعم، و تلویزیون و رسانه‌های تصویری به‌طور اخص، باید در جهت کاهش ارائه مطالب متبذل، مواد مخدر و خشونت به حداقل و نمایاندن جنبه‌های منفی خشونت و بهره‌کشی و همچنین احتراز از موضوعات تحقیرآمیز و توهین‌آمیز، بویژه در رابطه با کودکان و زنان، و روابط بین افراد و ترویج اصول و نقشهای تساوی حقوق تشویق گردند.

۴۴. رسانه‌های جمعی باید از نقش و مسئولیت گسترده اجتماعی خود و همچنین تأثیر آن در پیام رسانیهای مربوط به اعتیاد نوجوانان به مواد مخدر و الکل آگاه باشند. رسانه‌های جمعی باید به انتقال پیامهای منسجم از طریق رویکردی متوازن، تواناییهای خود را در جهت پیشگیری از سوءمصرف مواد مخدر بکار گیرند. مبارزات مؤثر برای ایجاد آگاهی در زمینه مواد مخدر باید در کلیه سطوح تشویق و تقویت گردد.

پنج . سیاست اجتماعی

۴۵. دستگاههای دولتی باید اولویت بالائی به طرحها و برنامه‌های مربوط به نوجوانان اعطا کنند و بودجه کافی و سایر منابع را جهت ارائه مؤثر خدمات، تسهیلات و کارکنان برای مراقبتهای پزشکی و روانی، تغذیه و مسکن مناسب و همچنین سایر خدمات، شامل پیشگیری و درمان سوءمصرف الکل و مواد مخدر، فراهم نموده از رسیدن این‌گونه منابع به نوجوانان و تأثیر مؤثر آن اطمینان حاصل نمایند.

۴۶. نگهداری نوجوانان در مراکز باید به عنوان آخرین راه چاره، و برای کوتاهترین مدت زمان لازم، تلقی گردد و مصالح عالیته نوجوانان باید در درجه اول اهمیت قرار داشته باشد. ضوابط این نوع مداخله رسمی باید دقیقاً تعریف و به موارد زیر محدود گردد:

(الف) مواردی که کودک یا نوجوانان تحت آسیب والدین یا سرپرستان خود قرار گیرد؛

(ب) مواردی که کودک یا نوجوان مورد آزار جنسی، جسمی یا عاطفی والدین یا سرپرستان خود قرار گیرد؛

(پ) مواردی که کودک یا نوجوان مورد بی‌توجهی، رها شدن، یا بهره‌کشی توسط والدین یا سرپرستان خود قرار گیرد؛

(ت) مواردی که کودک یا نوجوان به دلیل رفتار والدین یا سرپرستان خود با خطر جسمانی یا اخلاقی تهدید شود؛

(ث) مواردی که خطر جسمانی یا روانی جدی به کودک یا نوجوان در رفتار او بروز نموده و هیچ‌یک از والدین، سرپرستان، شخص نوجوان یا هیچ‌یک از دستگاههای خدمات اجتماعی غیر شبانه روزی قادر به مقابله با خطر از هیچ طریق مگر فرستادن کودک یا نوجوان به مراکز نگهداری نباشند.

۴۷. دستگاههای دولتی باید فرصت ادامه تحصیلات تمام وقت را، با بودجه دولتی در مواردی که والدین یا سرپرستان قادر به پرداخت مخارج نوجوانان نمی‌باشند، و کسب تجربه کاری برای کودکان و نوجوانان فراهم نمایند.

۴۸. برنامه‌های پیشگیری از بزهکاری باید براساس یافته‌های پژوهشهای علمی و معتبر طرح‌ریزی و ایجاد شود و در فواصل معین بازبینی، ارزیابی و تعدیل گردد.

۴۹. اطلاعات علمی در مورد نوع رفتار یا وضعیتی که نشانگر یا احتمالاً منجر به آزار جسمانی و روانی، آسیب و سوءاستفاده و همچنین بهره‌کشی از نوجوانان می‌شود باید منتشر گردیده در اختیار جوامع تخصصی و عموم قرار داده شود.

۵۰. به‌طور کلی، مشارکت در طرحها و برنامه‌ها باید اختیاری بوده نوجوانان باید خود در تنظیم، ایجاد و اجرای آن دخیل باشند.

۵۱. دولت باید کاوش، ایجاد و اجرای سیاستها، اقدامات و تدابیر پیشگیری از خشونتهای خانوادگی بر علیه نوجوانان و مؤثر بر آنان را در داخل و خارج از دستگاه عدالت کیفری آغاز کند یا ادامه دهد، و از رفتار صحیح با این قربانیان خشونت خانوادگی اطمینان حاصل نماید.

شش . قانونگذاری و دادرسی ویژه نوجوانان

۵۲. دولتها باید قوانین و آئین‌های رسیدگی مشخصی را جهت ارتقا و حمایت از حقوق و سلامت و آسایش کلیه نوجوانان وضع و به اجرا گذارند.

۵۳. قوانین جلوگیری از بزه‌دیدگی، سوءاستفاده، بهره‌کشی و استفاده از کودکان و نوجوانان در فعالیتهای بزهکارانه باید وضع و به اجرا گذارده شود.
۵۴. هیچ‌یک از کودکان یا نوجوانان نباید در معرض اقدامات شدید یا تحقیرآمیز تأدیبی یا رفتارهای تنبیهی در خانه، در مدارس یا در هر نهاد دیگر قرار گیرند.
۵۵. وضع و اجرای قوانین با هدف محدودسازی و کنترل دسترسی کودکان و نوجوانان به هر نوع اسلحه باید پیگیری شود.
۵۶. به منظور پیشگیری از برچسب خوردن بیشتر، بزه‌دیدگی و مجرم شناخته شدن نوجوانان، باید قوانینی وضع و به اجرا گذاشته شوند که متضمن این نکته باشند که هر گونه رفتاری که در صورت ارتکاب توسط بزرگسالان جرم محسوب نگردیده و مورد کیفر واقع نمی‌شود، در صورت ارتکاب توسط نوجوانان نیز جرم محسوب نشده و مورد کیفر واقع نگردد.
۵۷. تأسیس یک دفتر رسیدگی به شکایات یا نهاد مستقل مشابه جهت حصول اطمینان از حفظ موقعیت، حقوق و منافع نوجوانان و همچنین ارجاع صحیح به خدمات موجود باید مورد توجه قرار گیرد. دفتر رسیدگی به شکایات یا نهاد دیگر تعیین شده همچنین بر اجرای «رهنمودهای ریاض»، «مقررات پکن» و «مقررات برای حمایت از نوجوانان محروم از آزادی» نظارت نموده در فواصل معین گزارشی در رابطه با پیشرفت‌های حاصل و مشکلات موجود در اجرای سند منتشر خواهد نمود. خدمات دفاع حقوقی از کودکان نیز باید ایجاد گردد.
۵۸. مجریان قانون و سایر کارکنان ذیربط از هر دو جنسیت، باید در جهت پاسخگویی به نیازهای خاص نوجوانان آموزش داده شوند و با برنامه‌ها و امکانات ارجاعی جهت تغییر مسیر نوجوانان از نظام قضایی آشنا گردند و حداکثر استفاده ممکن را از آن بنمایند.
۵۹. قوانین برای حمایت از کودکان و نوجوانان در برابر سوء‌مصرف مواد مخدر و خطر قاچاقچیان مواد مخدر باید وضع و مجدانه به اجرا گذارده شود.

هفت. پژوهش، سیاست‌گذاری و هماهنگی

۶۰. در جهت ارتقا رابطه متقابل و هماهنگی بین دستگاهها و خدمات اقتصادی، اجتماعی، آموزشی و بهداشتی، نظام قضایی، نهادهای مربوط به نوجوانان، جامعه و توسعه و سایر نهادهای ذیربط باید تلاش شود و ساز و کارهای مناسب، به شکل بین بخشی و چند بخشی، ایجاد گردد.
۶۱. مبادله اطلاعات، تجربیات و تخصص‌های حاصل از طریق اجرای طرحها، برنامه‌ها، شیوه‌ها و ابتکارات در رابطه با جرایم نوجوانان، پیشگیری از بزهکاری و دادرسی نوجوانان باید در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی تشدید و تقویت شود.
۶۲. همکاری منطقه‌ای و بین‌المللی در رابطه با مسائل جرائم نوجوانان، پیشگیری از بزهکاری و دادرسی نوجوانان با مشارکت دست‌اندرکاران، کارشناسان و تصمیم‌گیرندگان باید بیش از پیش توسعه یافته تقویت گردد.
۶۳. همکاریهای فنی و علمی در رابطه با مسائل عملی و مرتبط با سیاست‌گذاری، بویژه در زمینه آموزش، طرحهای آزمایشی و توجیهی و موضوعات خاص درباره پیشگیری از جرائم جوانان و بزهکاری نوجوانان باید توسط کلیه دولتها، نظام سازمان ملل متحد و سایر سازمانهای ذیربط مجدانه حمایت گردد.
۶۴. همکاری در پژوهشهای علمی در مورد شیوه‌های مؤثر پیشگیری از جرائم جوانان و بزهکاری نوجوانان باید تشویق شود و یافته‌های این‌گونه پژوهشها در سطح گسترده منتشر و ارزیابی گردد.
۶۵. دستگاهها، مؤسسات، نمایندگیا و دفاتر مربوط به سازمان ملل متحد باید هماهنگی و همکاری نزدیک در موضوعات گوناگون در رابطه با کودکان، دادرسی نوجوانان و پیشگیری از جرم جوانان و بزهکاری نوجوانان را پیگیری نمایند.
۶۶. دبیرخانه سازمان ملل متحد، براساس «رهنمودهای حاضر و با همکاری مؤسسات ذینفع، باید نقشی فعال در اجرای پژوهشها، تشریح مساعی علمی، تدوین گزینه‌های مربوط به سیاست‌گذاری و بازبینی و نظارت بر اجرای آنها ایفا نموده و به‌عنوان یک منبع معتبر اطلاع‌رسانی در زمینه شیوه‌های مؤثر پیشگیری از بزهکاری انجام وظیفه نماید.

مقررات سازمان ملل برای حمایت از نوجوانان محروم از آزادی

قطعهنامه ۱۱۳/۴۵ مصوب مجمع عمومی مورخ ۱۴ دسامبر ۱۹۹۰

مجمع عمومی،

با در نظر داشتن «اعلامیه جهانی حقوق بشر»، «پیمان‌نامه علیه شکنجه و سایر کیفرها یا رفتارهای ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز»، «پیمان‌نامه حقوق کودک» و همچنین سایر اسناد بین‌المللی در رابطه با حمایت از حقوق و مصالح نوجوانان، نیز با در نظر داشتن «حداقل مقررات استاندارد رفتار با زندانیان» مصوب «نخستین کنگره سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و رفتار با بزهکاران،

نیز با در نظر داشتن «مجموعه اصول حمایت از کلیه اشخاص تحت هر گونه بازداشت یا حبس»، مصوب مجمع عمومی طی قطعهنامه شماره ۴۳/۱۷۳ مورخ ۹ دسامبر ۱۹۸۸، موضوع ضمیمه قطعهنامه مذکور،

با یادآوری «حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان» (مقررات پکن)،

نیز با یادآوری قطعهنامه شماره ۲۱ «هفتمین کنگره سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و رفتار با بزهکاران» که طی آن «کنگره» تدوین مقرراتی را برای حمایت از نوجوانان محروم از آزادی خواستار گردید،

همچنین با یادآوری این‌که «شورای اقتصادی و اجتماعی»، در بخش دو قطعهنامه شماره ۱۰/۱۹۸۶ مورخ ۲۱ مه ۱۹۸۶ خود، از دبیرکل درخواست نمود که پیشرفتهای حاصل در تدوین مقررات را به «کمیته پیشگیری و مهار جرم» در دهمین اجلاس آن گزارش نماید و از «هشتمین کنگره سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و رفتار با بزهکاران» درخواست نمود مقررات پیشنهادی را به منظور تصویب مورد رسیدگی قرار دهد،

با نگرانی از شرایط و موقعیتهایی که تحت آن نوجوانان در سراسر جهان از آزادی خود محروم می‌گردند،

با آگاهی از این‌که نوجوانان محروم از آزادی شدیداً در برابر سوءاستفاده، بزه‌دیدگی و نقض حقوق خویش آسیب‌پذیر می‌باشند،

با نگرانی از این‌که بسیاری از نظامها در مراحل مختلف دادرسی قضایی تفاوتی بین بزرگسالان و نوجوانان قائل نیستند و لذا در زندانها و بازداشتگاهها نوجوانان همراه با بزرگسالان تحت بازداشت قرار می‌گیرند،

۱. تأکید می‌نماید که فرستادن نوجوانان به مؤسسات نگهداری باید همواره به‌عنوان آخرین راه چاره و برای حداقل مدت زمان لازم انجام گیرد؛

۲. تصدیق می‌نماید که نوجوانان محروم از آزادی، به سبب آسیب‌پذیری زیاد، نیازمند توجه و حمایت خاص بوده و حقوق و مصالح آنان باید طی دوران محرومیت از آزادی و پس از آن تضمین گردد؛

۳. اقدامات ارزشمند «دبیرخانه» و همکاریهای ایجاد شده بین «دبیرخانه» و کارشناسان، دست‌اندرکاران، سازمانهای بین دولتی، سازمانهای غیردولتی، بویژه «عفو بین‌الملل»، «سازمان بین‌المللی دفاع از کودکان» و «بین‌الملل رادا بارن» (فدراسیون سوئدی نجات کودکان)، و مؤسسات علمی مرتبط با حقوق کودکان و دادرسی نوجوانان را در تدوین «پیشنویس مقررات سازمان ملل متحد برای حمایت از نوجوانان محروم از آزادی» با قدردانی مورد توجه قرار می‌دهد؛

۴. «مقررات سازمان ملل متحد برای حمایت از نوجوانان محروم از آزادی» موضوع ضمیمه قطعهنامه حاضر را تصویب می‌کند؛

۵. از «کمیته پیشگیری و مهار جرم» می‌خواهد که ضوابط اجرای مؤثر «مقررات» را با مساعدت مؤسسات سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و رفتار با بزهکاران تنظیم و تدوین نماید؛

۶. از کشورهای عضو دعوت می‌نماید که، در موارد مقتضی، قوانین، سیاست‌ها و رویه‌های ملی خود را، بویژه در زمینه آموزش کلیه رده‌های کارکنان تشکیلات قضایی نوجوانان، با روح «مقررات» وفق داده، موارد را به نظر مراجع ذیربط و عموم به‌طور کلی برسانند؛
۷. از کشورهای عضو همچنین دعوت می‌نماید دبیرکل را از کوششهای خود در زمینه بکارگیری «مقررات» در قوانین، سیاست‌ها و رویه‌های کار مطلع سازد و نتایج حاصل از اجرای آنها را به صورت مستمر به «کمیته پیشگیری و مهار جرم» گزارش دهد؛
۸. از دبیرکل درخواست و از کشورهای عضو دعوت می‌نماید که از انتشار متن «مقررات» در وسیعترین گستره ممکن به کلیه زبانهای رسمی سازمان ملل متحد اطمینان حاصل نمایند؛
۹. از دبیرکل درخواست می‌نماید که در زمینه رفتار با گروه‌های مختلف بزهکاران نوجوان سابقه‌دار پژوهشهای تطبیقی را انجام دهد، همکاریهای لازم را پیگیری کند و راهبردهایی را طراحی نموده در این راستا گزارشی در رابطه با نحوه سیاست‌گذاری برای تسلیم به «نهمین کنگره» سازمان ملل متحد در زمینه پیشگیری از جرم و رفتار با بزهکاران» تهیه نماید؛
۱۰. از دبیرکل همچنین درخواست نموده و از کشورهای عضو مصرانه می‌خواهد که منابع لازم را در جهت حصول اطمینان از بکارگیری و اجرای موفقیت‌آمیز «مقررات»، بویژه در زمینه‌های استخدام، آموزش و مبادله کلیه رده‌های کارکنان تشکیلات قضایی نوجوانان، تخصیص دهند؛
۱۱. از کلیه دستگاههای ذیربط نظام سازمان ملل متحد، بویژه «صندوق کودکان سازمان ملل متحد»، کمیسیونهای منطقه‌ای و نمایندگی‌های تخصصی، مؤسسات سازمان ملل متحد برای پیشگیری از جرم و رفتار با بزهکاران و کلیه سازمانهای بین دولتی و غیردولتی ذیربط مصرانه می‌خواهد که با دبیرکل همکاری نموده برای حصول اطمینان از کوششی هماهنگ و پیگیر در زمینه‌های تخصصی مربوط به خود اقدامات لازم را در جهت ترویج بکارگیری «مقررات» به عمل آورند؛
۱۲. از «کمیسیون فرعی پیشگیری از تبعیض و حمایت از اقلیتها» وابسته به «کمیسیون حقوق بشر» دعوت می‌نماید که این سند بین‌المللی جدید را با هدف ترویج بکارگیری مفاد آن مورد نظر قرار دهد؛
۱۳. از «نهمین کنگره» درخواست می‌نماید که پیشرفتهای حاصل در زمینه ترویج و بکارگیری «مقررات» و توصیه‌های مندرج در قطعنامه حاضر را تحت دستور جلسه جداگانه‌ای در مورد دادرسی ویژه نوجوانان بررسی نماید.

یک. دیدگاههای بنیادین

۱. نظام قضایی نوجوانان باید حافظ حقوق و امنیت نوجوانان بوده و سلامت جسمی و روانی آنان را ارتقا دهد. از حبس باید به عنوان آخرین راه چاره استفاده گردد.
۲. نوجوانان باید فقط برطبق اصول و راهکارهای تصریح شده در این «مقررات» و همچنین «حداقل مقررات استاندارد سازمان ملل متحد برای دادرسی ویژه نوجوانان» («مقررات پکن») از آزادی محروم گردند. محرومیت نوجوان از آزادی باید به عنوان آخرین راه چاره و برای کوتاهترین مدت زمان لازم و محدود به موارد استثنایی باشد. طول مدت مجازات باید توسط مرجع قضایی، بدون منع امکان آزادی پیش از موعد، تعیین گردد.
۳. هدف از «مقررات» ایجاد حداقل معیارهای مورد قبول سازمان ملل متحد برای حمایت از نوجوانان محروم از آزادی در کلیه اشکال آن و بگونه‌ای همسان با حقوق بشر و آزادیهای بنیادین، و با نظر خنثی کردن آثار زیان بخش هر نوع بازداشت و کمک به ادغام نوجوانان در اجتماع می‌باشد.
۴. «مقررات» باید به‌صورت بیطرفانه و بدون هر گونه تبعیض از حیث نژاد، رنگ، جنس، سن، زبان، دین، ملیت، عقاید سیاسی یا سایر عقاید، اعتقادات یا رسوم فرهنگی، دارایی، نسب یا موقعیت خانوادگی، خاستگاه قومی یا اجتماعی، و معلولیت بکار برده شود. اعتقادات، رسوم و مفاهیم اخلاقی، دینی و فرهنگی نوجوانان باید محترم داشته شود.

۵. هدف از تدوین «مقررات» فراهم آوردن امکان دسترسی به معیارهای مرجع مناسب و همچنین تشویق و ارائه رهنمود به متخصصان دست‌اندرکار در دادرسی ویژه نوجوانان می‌باشد.
۶. «مقررات» باید به سهولت در اختیار کارکنان تشکیلات قضایی نوجوانان به زبانهای ملی آنان قرار داده شود. نوجوانانی که با زبان کارکنان بازداشتگاهها به صورت سلیس آشنا نمی‌باشند باید در موارد لزوم، بویژه طی معاینات پزشکی و رسیدگیهای انضباطی، از حق بهره‌مندی از خدمات مترجم به صورت رایگان برخوردار باشند.
۷. دولتها باید، در موارد مقتضی، «مقررات» را در قوانین خود گنجانده یا قوانین خود را طبق آن اصلاح نمایند و راههای مؤثری را برای مقابله با نقض آن، از جمله جبران خسارت در موارد آسیب به نوجوانان، ارائه نمایند. دولتها باید همچنین بر اجرای «مقررات» نظارت نمایند.
۸. مراجع ذیصلاح باید پیوسته کوشش نمایند که آگاهی عموم را نسبت به این امر که مراقبت از نوجوانان تحت بازداشت و تدارک بازگشت آنان به اجتماع از خدمات اجتماعی بسیار با اهمیت می‌باشد افزایش دهند، و در این راستا اقدامات فعالانه جهت تشویق تماسهای باز بین نوجوانان و جامعه محلی باید بعمل آید.
۹. هیچ یک از مفاد «مقررات» نباید به عنوان بازدارنده اجرای اسناد و معیارهای مربوطه سازمان ملل متحد و حقوق بشر، به رسمیت شناخته شده توسط جامعه بین‌الملل، که بیشتر منجر به تضمین حقوق، مراقبت و حمایت از کودکان، نوجوانان و کلیه جوانان می‌گردد، تغییر شود.
۱۰. در صورت وجود هر گونه تعارض بین اجرای عملی «مقررات» موضوع بخشهای دو الی پنج با «مقررات» موضوع این بخش، رعایت مفاد بخش اخیر به عنوان شرط ارجح تلقی خواهد شد.

دو. گستره و کاربرد مقررات

۱۱. در این «مقررات» تعاریف زیر بکار برده خواهد شد:
  - (الف) نوجوان به هر شخص زیر سن ۱۸ سال اطلاق می‌شود. حد سنی که پائین‌تر از آن محروم ساختن کودک از آزادی وی نباید تجویز گردد به موجب قانون تعیین خواهد شد.
  - (ب) محرومیت از آزادی به معنای هر گونه بازداشت یا حبس یا قرار دادن شخص در محیط بازداشتی دولتی یا خصوصی است که شخص، به موجب حکم هر گونه مرجع قضایی، اجرایی، یا مرجع دولتی دیگر، مجاز به ترک آزادی آن نمی‌باشد.
۱۲. محرومیت از آزادی باید تحت شرایط و وضعیتهایی انجام پذیرد که احترام به حقوق انسانی نوجوانان تضمین شود. حق نوجوانان تحت بازداشت در بازداشتگاهها برای بهره‌مندی از فعالیتها و برنامه‌های هدفمند در جهت ارتقا و حفظ تندرستی و عزت نفس آنان، پرورش حس مسئولیت و تشویق منش‌ها و مهارتهایی که آنان را در پرورش نیروهای بالقوه خود به عنوان اعضای اجتماع یاری می‌نماید باید تضمین گردد.
۱۳. نوجوانان محروم از آزادی نباید به هیچ دلیل در رابطه با موقعیت خود از حقوق مدنی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی یا فرهنگی که بموجب قوانین ملی یا بین‌المللی نسبت به آن ذیحق بوده و مغایر با محرومیت از آزادی نمی‌باشد محروم گردند.
۱۴. حراست از حقوق فردی نوجوانان باتوجه خاص به قانونی بودن نحوه اجرای بازداشت باید توسط مرجع ذیصلاح تضمین شود و اهداف ادغام اجتماعی باید از طریق بازرسیهای مستمر و سایر اقدامات نظارتی، برطبق معیارهای بین‌المللی و قوانین و مقررات ملی توسط مرجع قانونی دارای اختیار بازدید از نوجوانان و غیروابسته به مرکز نگهداری تأمین گردد.
۱۵. «مقررات» در مورد کلیه انواع و اشکال مراکز نگهداری که نوجوانان در آنها از آزادی خود محروم می‌گردند جاری خواهد بود. بخشهای یک، دو، چهار و پنج «مقررات» در مورد کلیه بازداشتگاهها و مؤسساتی که نوجوانان در آنها نگهداری می‌شوند و بخش سه مشخصاً در مورد نوجوانان تحت توقیف یا در انتظار محاکمه جاری خواهد بود.

۱۶. «مقررات» در متن شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی حاکم بر هر یک از کشورهای عضو به اجرا گذارده خواهد شد.

سه . نوجوانان تحت توقیف یا در انتظار محاکمه

۱۷. نوجوانان تحت توقیف یا در انتظار محاکمه («محاکمه نشده») بیگناه فرض می‌شوند و باید با آنان بدین عنوان رفتار شود. در حد امکان باید از بازداشت پیش از محاکمه احتراز شود و بازداشت به شرایط استثنایی محدود گردد. بنابراین، کلیهٔ مساعی باید در جهت بکارگیری دیگر اقدامات جایگزین بکار برده شود. با این حال، در موارد بازداشت احتیاطی، دادگاههای نوجوانان و مراجع تحقیق باید به منظور حصول اطمینان از کوتاهترین مدت زمان ممکن بازداشت، برترین اولویت را برای رسیدگی هرچه سریعتر به این‌گونه دعاوی قائل گردند. بازداشت شدگان محاکمه نشده باید جدا از نوجوانان محکوم شده نگهداری شوند.

۱۸. شرایط بازداشت نوجوانان محاکمه نشده باید منطبق با مقررات مشروح ذیل، علاوه بر مقررات مشخص برحسب ضرورت و اقتضا، با توجه به لزوم اماره برائت، مدت زمان بازداشت و موقعیت قانونی و شرایط نوجوانان باشد. مقررات مذکور مشتمل بر موارد زیر بوده لیکن الزاما محدود به آنها نمی‌باشد:

(الف) نوجوانان باید از حق مشاورهٔ حقوقی برخوردار باشند و بتوانند معاضدت حقوقی رایگان، در صورت وجود این‌گونه معاضدت، درخواست نمایند و با مشاوران حقوقی خود به طور مستمر در تماس باشند. مصونیت از افشا و محرمانه بودن این‌گونه تماسها باید رعایت گردد؛

(ب) نوجوانان باید، در صورت امکان، از فرصتهای اشتغال به کار، همراه با حق‌الزحمه، و ادامهٔ تحصیلات یا کارورزی، لیکن بدون الزام اقدام به این امور، برخوردار گردند. اشتغال به کار، تحصیل یا کارورزی نباید موجب ادامهٔ دوران بازداشت گردد؛

(پ) نوجوانان باید وسایل گذران اوقات فراغت و سرگرمی و تفریح خود را منطبق با مصالح دستگاه قضایی دریافت داشته و در اختیار گیرند.

چهار . مدیریت مراکز نگهداری نوجوانان

الف . سوابق

۱۹. کلیهٔ گزارشها، شامل سوابق حقوقی، سوابق پزشکی و سوابق رسیدگیهای انضباطی و همچنین کلیهٔ مدارک دیگر مربوط به شکل، محتوی و جزئیات اصلاح و درمان، باید در پروندهٔ انفرادی محرمانه‌ای که فقط برای اشخاص مجاز قابل دسترسی باشد به‌صورت بهنگام نگهداری شده و به نحوی که بسهولت قابل درک باشد طبقه‌بندی گردد. در صورت امکان، هر نوجوان باید از حق اعتراض به هر یک از نکات یا عقاید مندرج در پروندهٔ خود به نحوی که اصلاح مطالب نادرست، بی‌اساس، یا غیرمنصفانه را امکان‌پذیر نماید، برخوردار باشد. به منظور اجرای این حق، باید راهکارهایی برای امکان دسترسی و مطالعهٔ پرونده بنا به درخواست شخص ثالث واجد شرایط موجود باشد. پس از آزادی، سوابق نوجوانان مهر و موم و در زمان مقتضی معدوم خواهد شد.

۲۰. هیچ نوجوانی نباید بدون حکم توقیف معتبر صادره توسط مرجع قضایی، اجرایی یا مرجع دولتی دیگر در مرکز نگهداری پذیرفته شود. جزئیات حکم مربوط باید بلافاصله در دفتر ثبت وارد گردد. هیچ نوجوانی نباید در مرکزی فاقد این‌گونه دفتر ثبت تحت بازداشت قرار گیرد.

ب . پذیرش، ثبت نام، تغییر مکان و انتقال

۲۱. در کلیهٔ مراکز نگهداری نوجوانان باید سوابق کامل و محفوظی از اطلاعات زیر درمورد هر یک از نوجوانان پذیرفته شده نگهداری شود:

(الف) اطلاعات در مورد هویت نوجوانان؛

(ب) حقایق امر و دلایل توقیف و مرجع صدور حکم توقیف؛

- (پ) روز و ساعت پذیرش، انتقال و آزادی؛
- (ت) جزئیات اطلاعیه‌های ارسالی به والدین و سرپرستان در هر مورد پذیرش، انتقال یا آزادی نوجوان تحت مراقبت ایشان در زمان توقیف؛
- (ث) جزئیات مشکلات دانسته در رابطه با سلامت جسمانی و ذهنی، شامل سوءمصرف مواد مخدر و الکل.
۲۲. اطلاعات مربوط به پذیرش، مکان، انتقال و آزادی باید بدون تأخیر در اختیار والدین و سرپرستان یا نزدیکترین خویشاوند نوجوان مربوط گذارده شود.
۲۳. گزارش‌های کامل و اطلاعات مربوط در مورد وضعیت و موقعیت شخصی هر نوجوان باید در اولین فرصت ممکن پس از پذیرش تنظیم و به مدیریت تسلیم شود.
۲۴. در زمان پذیرش باید نسخه‌ای از مقررات حاکم بر بازداشتگاه و نسخه مکتوبی از حقوق و تکالیف نوجوانان به زبانی که با آن آشنا هستند، همراه باننشانی مراجع دارای صلاحیت دریافت شکایات و همچنین نشانی مؤسسات و سازمانهای دولتی و خصوصی ارائه‌کننده معاضدت حقوقی در اختیار کلیه نوجوانان قرار داده شود. در مورد نوجوانان بی‌سواد یا نوجوانانی که قادر به درک زبان به صورت نوشتار نمی‌باشند، اطلاعات باید به نحوی که درک کامل را میسر نماید به آنان منتقل گردد.
۲۵. کلیه نوجوانان باید در جهت درک مقررات حاکم بر تشکیلات داخلی مرکز، اهداف و روشهای مراقبتهای ارائه شده، شرایط و راهکارهای انضباطی، سایر روشهای مجاز جویا شدن اطلاعات و تسلیم شکایات و تمامی مطالب دیگری که برای قادر ساختن آنان به شناخت کامل حقوق و تکالیف خود طی دوران اقامت در مرکز لازم باشد یاری شوند.
۲۶. نقل و انتقال نوجوانان باید با هزینه مدیریت، در وسایل نقلیه دارای هوا و نور کافی و تحت شرایطی که موجب تحمیل هیچ‌گونه مشقت یا بی‌حرمتی به آنان نگردد انجام شود. نوجوانان نباید خودسرانه از یک مرکز نگهداری به مرکز دیگر منتقل گردند.

پ. طبقه‌بندی و استقرار

۲۷. با هر نوجوان باید در کوتاهترین زمان ممکن پس از پذیرش مصاحبه شود و گزارش روان‌شناسی و اجتماعی برای تعیین هر گونه عوامل مرتبط با نوع مشخصی از مراقبت و نیز سطح مراقبت و برنامه مورد نیاز نوجوان تنظیم گردد. این گزارش، همراه با گزارش تنظیمی پزشک معاینه‌کننده نوجوانان هنگام پذیرش باید به منظور تعیین مناسبترین مکان استقرار برای نوجوانان در مرکز و نوع و سطح مشخص مراقبت و برنامه مورد نیازی که باید پیگیری شود برای مدیر ارسال گردد. در موارد نیاز به روشهای بازپروری خاص، و در صورت کفایت طول مدت اقامت در مرکز، طرح درمانی انفرادی باید به صورت کتبی توسط کارکنان آموزش دیده مرکز با تصریح اهداف، طول مدت درمان، طرق، مراحل و تاخیرهایی که ممکن است در دستیابی به اهداف روی دهد تهیه گردد.
۲۸. بازداشت نوجوانان باید فقط تحت شرایطی صورت گیرد که نیازهای خاص، موقعیت و احتیاجات ویژه آنان برطبق سن، شخصیت، جنس و نوع جرم و همچنین سلامت جسمانی و روانی آنان به صورت کامل مورد توجه قرار گیرد و از حمایت آنان در برابر تأثیرات زیانبخش و موقعیتهای مخاطره‌آمیز اطمینان حاصل گردد. ضابطه اصلی تفکیک رده‌های مختلف نوجوانان محروم از آزادی باید تأمین نوع مراقبتی باشد که با نیازهای خاص افراد مورد نظر و حفظ حرمت و سلامت جسمانی، روانی و اخلاقی آنان بیشترین تناسب را دارا باشد.
۲۹. در کلیه مراکز، نوجوانان باید، جدا از بزرگسالان نگهداری شوند مگر آنکه اعضاء یک خانواده باشند. نوجوانان را می‌توان تحت شرایط کنترل شده به عنوان بخشی از یک برنامه خاص که سودمند بودن آن برای نوجوانان مورد نظر به اثبات رسیده باشد با بزرگسالانی که بدقت انتخاب شده‌اند یک جا گرد آورد.
۳۰. مراکز نگهداری باز باید برای نوجوانان ایجاد گردد. مراکز باز مراکزی فاقد یا با حداقل اقدامات امنیتی می‌باشند. جمعیت چنین مراکز نگهداری باید در حد امکان اندک باشد. تعداد نوجوانان در مراکز نگهداری بسته

باید به حد کافی کم باشد تا امکان درمان انفرادی را فراهم آورد. مراکز نگهداری نوجوانان باید به صورت غیرمتمرکز و دارای وسعتی باشد که دسترسی و تماس بین نوجوانان و خانواده‌های آنان را تسهیل نماید. مراکز نگهداری در مقیاس کوچک باید ایجاد گردند و در محیط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه ادغام شوند.

ت. محیط فیزیکی و محل سکونت

۳۱. نوجوانان محروم از آزادی دارای حق بهره‌مندی از تسهیلات و خدمات برآورنده کلیه نیازها در رابطه با بهداشت و حرمت انسانی می‌باشند.

۳۲. طرح مراکز نگهداری نوجوانان و محیط فیزیکی باید با هدف بازپروری و با رعایت نیاز نوجوانان به حریم خصوصی، انگیزش‌های حسی، فرصت‌های ارتباط با همسالان و مشارکت در فعالیتهای ورزشی، تمرینات بدنی و فعالیتهای اوقات فراغت منطبق باشد. طرح و ساختار مراکز نگهداری نوجوانان باید به نحوی باشد که خطر آتش‌سوزی را به حداقل رسانیده امکان تخلیه ایمن از اماکن را فراهم نماید. سیستم اعلام خطر مؤثر در صورت بروز آتش‌سوزی و نیز راهکارهای رسمی و تمرین شده برای حصول اطمینان از امنیت نوجوانان باید موجود باشد. مراکز نگهداری نباید در نقاطی واقع شده باشد که عوامل زیان‌آور برای تندرستی و سایر مخاطرات شناخته شده در آن موجود است.

۳۳. محل خواب باید به طور معمول از خوابگاههای کوچک گروهی یا اتاقهای خواب انفرادی با توجه به معیارهای محلی تشکیل شود. در ساعات خواب نظارت مستمر بدون ایجاد مزاحمت باید در کلیه مناطق خواب، شامل اتاقهای انفرادی و خوابگاههای گروهی، به منظور تضمین حمایت از نوجوانان بعمل آید. رختخواب جداگانه و کافی باید برطبق معیارهای محلی و ملی به هر نوجوان اختصاص یابد. رختخواب باید در هنگام توزیع تمیز باشد و به صورت مرتب نگهداری شود و به منظور حصول اطمینان از نظافت آن کرارا تعویض گردد.

۳۴. محل سرویسهای بهداشتی با معیارهای مکفی باید به نحوی باشد که امکان برآورده نمودن حاجات بدنی هر یک از نوجوانان را در هنگام لزوم به صورت خصوصی و به نحوی پاکیزه و مناسب فراهم نماید.

۳۵. در اختیار داشتن لوازم شخصی از ارکان پایه‌ای حق بهره‌مندی از حریم خصوصی و لازمه سلامت و آسایش روانی نوجوان می‌باشد. حق هر نوجوان به در اختیار داشتن لوازم شخصی و فضای کافی برای نگهداری آنها باید به‌طور کامل تأیید و رعایت گردد. لوازم شخصی که نوجوانان مایل به نگهداری آنها نبوده یا ضبط می‌گردد باید به صورت امانت حفظ شده، سیاهه آنها به امضای نوجوانان رسیده و اقدامات مکفی برای حفظ آنها در وضعیت خوب به عمل آید. کلیه این‌گونه اقلام و وجوه، به استثنای وجوهی که نوجوانان مجاز به خرج آن هستند یا اقلامی که مجاز به ارسال آن به خارج از بازداشتگاه می‌باشند، باید هنگام آزادی به نوجوان اعاده شود. در موارد دریافت هر گونه دارو یا در اختیار داشتن هر گونه دارو توسط نوجوان، تصمیم چگونگی استفاده از آن بر عهده پزشک مسئول خواهد بود.

۳۶. نوجوانان باید در حد امکان حق استفاده از لباسهای خود را دارا باشند. مراکز نگهداری باید اطمینان حاصل نمایند که هر یک از نوجوانان دارای لباسهای شخصی متناسب با آب و هوا و مکفی برای تأمین سلامت و از هر نظر غیر تحقیرآمیز می‌باشند. نوجوانانی که به هر منظور از مرکز نگهداری انتقال یافته یا از آن خارج می‌شوند باید اجازه داشته باشند از لباسهای خود استفاده نمایند.

۳۷. کلیه مراکز نگهداری باید از دریافت غذای تهیه شده به نحو مناسب، ارائه آن در مواقع معمول صرف غذا و باکیفیت و کمیت متناسب با معیارهای برنامه غذایی، بهداشت و تندرستی و در حد امکان مقتضیات دینی و فرهنگی توسط کلیه نوجوانان اطمینان حاصل نمایند. آب آشامیدنی پاک باید همواره در اختیار نوجوان قرار داشته باشد.

ث. آموزش، حرفه‌آموزی و کار

۳۸. کلیه نوجوانان در رده سنی تحصیلات اجباری دارای حق بهره‌مندی از آموزش متناسب با نیازها و تواناییهای خود و طرح ریزی شده جهت آمادگی آنان برای بازگشت به اجتماع می‌باشند. این‌گونه آموزش باید در موارد امکان خارج

- از بازداشتگاه در مدارس جامعه و، در هر صورت، توسط معلمان واجد صلاحیت از طریق برنامه‌های ادغام شده با نظام آموزشی کشور به نحوی تأمین گردد که نوجوانان قادر باشند پس از آزادی بدون دشواری تحصیلات خود را ادامه دهند. توجه خاص باید توسط مدیریت مرکز به آموزش نوجوانان خارجی یا با نیازهای خاص فرهنگی یا قومی مبذول گردد. نوجوانان که بی‌سوادند یا مشکلات درک و یادگیری دارند باید از حق آموزش ویژه برخوردار باشند.
۳۹. نوجوانان در رده سنی بالاتر از سن تحصیلات اجباری که مایل به ادامه تحصیلات خود هستند باید اجازه این کار را بیابند و در این زمینه تشویق شوند و کلیه اقدامات لازم باید در جهت تأمین امکانات دسترسی آنان به برنامه‌های آموزشی مناسب انجام شود.
۴۰. در دانشنامه‌ها یا گواهینامه‌های تحصیلی اعطایی به نوجوانان طی دوران بازداشت، اقامت نوجوان در مرکز نگهداری نباید به هیچ روی قید شود.
۴۱. در کلیه مراکز نگهداری باید امکان دسترسی به کتابخانه مجهز به کتب آموزشی و سرگرمی و تفریح و همچنین نشریات مناسب نوجوانان فراهم شود و نوجوانان باید در جهت بهره‌گیری کامل از آن تشویق گردند.
۴۲. کلیه نوجوانان باید از حق حرفه‌آموزی در پیشه‌هایی که می‌تواند آنان را برای اشتغال آینده آماده نماید برخوردار باشند.
۴۳. نوجوانان باید بتوانند نوع کاری را که مایل به انجام آن می‌باشند با توجه به انتخاب حرفه‌ای مناسب و نیازهای مدیریت مرکز انتخاب نمایند.
۴۴. کلیه معیارهای حمایتی ملی و بین‌المللی حاکم بر حمایت از کار کودکان و کارگران نوجوان باید در مورد نوجوانان محروم از آزادی اعمال گردد.
۴۵. در موارد میسر، فرصت انجام کار همراه با حق‌الزحمه، حتی‌الامکان در جامعه محلی، به عنوان مکمل آموزش حرفه‌ای ارائه شده به منظور افزایش احتمال یافتن اشتغال مناسب در زمان بازگشت به جامعه باید برای نوجوانان فراهم گردد. نوع کار باید چنان باشد که کارورزی مناسبی را تأمین نمایند تا پس از آزادی برای نوجوانان مفید باشد. سازمان و روشهای کاری ارائه شده در مراکز نگهداری باید به منظور آماده‌سازی نوجوانان برای شرایط زندگی حرفه‌ای عادی در حد امکان همانند سازمان و روشهای کارمشابه در جامعه باشد.
۴۶. کلیه نوجوانانی که کار می‌کنند دارای حق دریافت حق‌الزحمه عادلانه می‌باشند. منافع نوجوانان و کارورزی حرفه‌ای آنان نباید تابع هدف کسب سود برای مرکز نگهداری یا شخص ثالث قرار داده شود. بخشی از درآمد هر نوجوان باید به طور معمول به عنوان پس‌انداز کنار گذاشته شود و در زمان آزادی به نوجوانان تحویل گردد. نوجوانان باید دارای حق استفاده از باقیمانده درآمد خود به منظور خرید اقلیمی جهت استفاده شخصی یا پرداخت غرامت به بزه دیده یا ارسال به خانواده خود یا سایر اشخاص خارج از مرکز باشند.

ج . سرگرمی و تفریح

۴۷. هر نوجوان باید دارای حق بهره‌مندی از میزان مناسب وقت برای تمرینات آزاد ورزشی روزانه، در هوای آزاد در صورت مساعد بودن هوا، بوده به‌طور معمول تمرینات ورزشی و سرگرمیهای مناسب باید در طی وقت مذکور فراهم گردد. فضا، تأسیسات و تجهیزات کافی برای این فعالیتها باید فراهم گردد. هر نوجوان باید دارای وقت اضافی برای فعالیتهای اوقات فراغت روزانه باشد که بخشی از آن، در صورت تمایل نوجوان، باید صرف پرورش مهارتهای هنری و صنایع دستی گردد. مرکز نگهداری باید از توانایی جسمانی هر نوجوانی جهت مشارکت در برنامه‌های تمرینات ورزشی ارائه شده اطمینان حاصل نماید. تمرینات ورزشی ترمیمی و درمانی باید تحت نظارت پزشکی برای نوجوان نیازمند به آن فراهم شود.

ج . دین

۴۸. هر نوجوان باید مجاز باشد که نیازهای دینی و معنوی خود را، بویژه با شرکت در مراسم عبادی یا جلسات تشکیل شده در مرکز نگهداری یا با اجرای مراسم عبادی خود و در اختیار داشتن کتب یا اقلام مربوط به شعایر دینی

و تعلیمات مربوط به فرقه مذهبی خویش، بر آورده نماید. در صورت وجود تعداد کافی نوجوان از هر دین مشخص در مرکز نگهداری، یک یا چند نماینده واجد صلاحیت آن دین باید انتخاب یا تأیید و به آنان اجازه داده شود که مراسم عبادی را به صورت مستمر بجا آورند و بنا به درخواست نوجوانان در مقام روحانیت با آنان به صورت خصوصی ملاقات نمایند. کلیه نوجوانان باید از حق ملاقات با نماینده واجد صلاحیت هر دین به انتخاب خود و همچنین حق عدم مشارکت در مراسم عبادی و امتناع آزادانه از تعلیمات، مشاوره یا ارشاد مذهبی برخوردار باشند.

ح . مراقبت پزشکی

۴۹. هر نوجوان باید مراقبتهای پزشکی کافی در زمینه پیشگیری و درمان، شامل مراقبتهای دندانپزشکی، چشم پزشکی و سلامت روانی و همچنین فرآورده‌های دارویی و رژیم‌های غذایی خاص براساس تجویز پزشک، دریافت دارد. کلیه این‌گونه مراقبتهای پزشکی باید، در صورت امکان، به منظور پیشگیری از برچسب زدن به نوجوانان و ارتقای عزت نفس و ادغام در جامعه، از طریق تسهیلات و خدمات بهداشتی مناسب جامعه‌ای که مرکز نگهداری در آن واقع است در اختیار نوجوانان قرار گیرد.
۵۰. هر نوجوان از حق معاینه توسط پزشک بلافاصله پس از پذیرش در مرکز نگهداری، به منظور ثبت هر گونه سوء رفتار پیشین و شناسایی هر گونه شرایط جسمانی یا روانی نیازمند توجه پزشکی، برخوردار می‌باشد.
۵۱. خدمات پزشکی ارائه شده به نوجوانان باید در جهت شناسایی و درمان هر گونه بیماری جسمانی یا روانی، سوء مصرف مواد یا سایر وضعیت‌هایی باشد که می‌تواند مانع ادغام نوجوان در اجتماع گردد. کلیه مراکز نگهداری نوجوانان باید دارای دسترسی فوری به وسایل و تجهیزات کافی پزشکی متناسب با تعداد و نیازهای افراد مقیم و همچنین کارکنان ورزیده در زمینه مراقبتهای پزشکی پیشگیرانه و مواجهه با فوریتهای پزشکی باشند. کلیه نوجوانان بیمار، شاکای از بیماری یا دارای عوارض مشکلات جسمانی یا روانی، باید فوراً توسط پزشک مسئول معاینه شوند.
۵۲. هر یک از پزشکان مسئول با عقیده مستدل مبنی بر این‌که سلامت جسمانی یا روانی نوجوان در اثر تداوم بازداشت، اعتصاب غذا یا هر وضعیت حبس به سختی آسیب دیده یا آسیب خواهد دید باید این واقعیت را فوراً به مدیر مرکز مربوطه و همچنین مقام مستقل مسئول حفظ سلامت و آسایش نوجوانان گزارش نماید.
۵۳. هر نوجوان مبتلا به بیماری روانی باید در مؤسسه‌ای تخصصی با مدیریت پزشکی مستقل تحت درمان قرار گیرد. اقدامات لازم باید از طریق قرار با دستگاه‌های مقتضی جهت حصول اطمینان از ادامه مراقبتهای سلامت روانی در صورت لزوم پس از آزادی انجام شود.
۵۴. مراکز نگهداری نوجوانان باید برنامه‌های تخصصی بازپروری و پیشگیری از سوء مصرف مواد مخدر را توسط کارکنان واجد صلاحیت به اجرا گذارند. این‌گونه برنامه‌ها باید با سن، جنس و سایر احتیاجات نوجوانان مربوط منطبق گردد و تسهیلات و خدمات ترک اعتیاد باید توسط کارکنان ورزیده در اختیار نوجوانان معتاد به مواد مخدر یا الکل قرار داده شود.
۵۵. هر گونه دارو باید فقط بنا بر دلایل پزشکی برای معالجات ضروری و، در صورت امکان، پس از کسب رضایت آگاهانه نوجوان مربوطه استعمال گردد. به ویژه، هیچ‌گونه دارویی نباید با هدف اخذ اطلاعات یا اعتراف، به عنوان مجازات یا به عنوان وسیله مهار بکار رود. نوجوانان نباید هرگز در کاربرد تجربی داروها و روشهای درمان در حکم ابزار آزمایش باشند. استعمال هر گونه دارو باید همواره با اجازه و توسط کارکنان پزشکی واجد صلاحیت انجام شود.

خ . اطلاع‌رسانی در مورد بیماری، آسیب و فوت

۵۶. خانواده یا سرپرست نوجوان و هر شخص دیگری که توسط نوجوان تعیین شده باشد حق دارد، بنا به درخواست، از وضعیت سلامت نوجوان مطلع شود و همچنین در صورت هر گونه تغییر مهم در وضع سلامت نوجوان در جریان امر قرار گیرد. مدیر مرکز باید، در صورت فوت نوجوان، بیماری‌ای که مستلزم انتقال نوجوان به

درمانگاهی خارج از مرکز نگهداری می‌باشد، یا وضعیت مستلزم مراقبت بالینی در مرکز برای مدتی بیش از ۴۸ ساعت، مراتب را فوراً به اطلاع خانواده یا سرپرست نوجوان مربوطه یا شخص دیگر تعیین شده برساند. مراتب باید همچنین به مقامات کنسولی کشور متبوع نوجوان بیگانه اطلاع داده شود.

۵۷. در صورت فوت هر نوجوان طی دوران محرومیت از آزادی، نزدیکترین خویشاوند وی باید دارای حق بازرسی گواهی فوت، رؤیت جسد و تعیین شیوه امحای جسد باشد. در صورت فوت هر نوجوان تحت بازداشت، تحقیق مستقل درباره علل مرگ باید انجام شده گزارش آن در اختیار نزدیکترین خویشاوند قرار داده شود. تحقیق مذکور باید همچنین در موارد وقوع فوت نوجوان ظرف مدت شش ماه پس از آزادی از مرکز نگهداری و وجود دلیل مبنی بر مرتبط بودن فوت با دوران بازداشت انجام شود.

۵۸. هر نوجوان باید در اولین فرصت ممکن از فوت، بیماری یا آسیب شدید هر یک از اعضای خانواده بلافاصله خود مطلع گردد و فرصت حضور در مراسم تشییع جنازه متوفی یا ملاقات بالینی خویشاوند شدیدا بیمار به وی داده شود.

د. تماس با جامعه گسترده‌تر

۵۹. کلیه امکانات در جهت حصول اطمینان از ارتباط مکفی نوجوانان با دنیای خارج، به عنوان یکی از اجزای لاینفک حق رفتار منصفانه و انسانی و ضروری در جهت آماده‌سازی نوجوانان برای بازگشت به اجتماع، باید فراهم گردد. نوجوانان باید دارای اجازه ارتباط با خانواده، دوستان و سایر اشخاص یا نمایندگان سازمانهای معتبر برونی، خروج از مرکز برای دیدار خانه و خانواده و دریافت مجوز خاص برای خروج از مرکز، به دلایل تحصیلی، حرفه‌ای یا سایر دلایل با اهمیت باشند. طی مدت گذران محکومیت، مدت زمانی که نوجوان در بیرون از مرکز نگهداری بسر برده باید جزء دوران محکومیت وی محسوب گردد.

۶۰. هر نوجوان باید از حق دیدارهای مستمر و مکرر، اصولاً یک بار در هفته و حداقل یک بار در ماه، تحت شرایط رعایت نیاز نوجوان به حریم خصوصی، تماس و ارتباط نامحدود با خانواده و وکیل مدافع خود برخوردار باشد.

۶۱. هر نوجوان باید حداقل دو بار در هفته از حق ارتباط کتبی یا تلفنی با شخص موردنظر خود، مگر در صورت منع قانونی، برخوردار باشد و کمکه‌های لازم باید به منظور بهره‌مندی مؤثر از این حق به وی ارائه گردد. هر نوجوان باید از حق دریافت مکاتبات برخوردار باشد.

۶۲. کلیه نوجوانان باید از فرصت اطلاع مستمر از اخبار از طریق مطالعه روزنامه‌ها، مجلات و سایر نشریات، از طریق دسترسی به برنامه‌های رادیو و تلویزیون و فیلمهای سینمایی، و همچنین از طریق بازدیدهای نمایندگان هر گونه باشگاه یا سازمان قانونی مورد علاقه نوجوان برخوردار باشند.

ذ. محدودیتهای بکارگیری وسایل در بند کشیدن و توسل به زور

۶۳. استفاده از وسایل در بند کشیدن و کاربرد زور به هر منظور، مگر در موارد مطرح در مقررۀ ۶۴ ذیل، باید ممنوع باشد.

۶۴. استفاده از وسایل در بند کشیدن و اعمال زور فقط می‌تواند در موارد استثنایی که کلیه روشهای دیگر کنترل ناموفق بوده و فقط براساس تجویز و تصریح قوانین و مقررات بکار برده شود. وسایل مذکور نباید موجب سرشکستگی و تحقیر گردند و باید به صورت محدود و فقط برای کوتاهترین زمان ممکن بکار برده شوند. بنا به دستور مدیر تشکیلات، چنین ابزارهایی می‌تواند به منظور جلوگیری نوجوان از آسیب زدن به خود، آسیب به دیگران یا تخریب شدید اموال بکار برده شود. در اینگونه موارد، مدیر باید بی‌درنگ با کارکنان پزشکی و سایر متخصصان مربوط مشاوره نموده مراتب را به مرجع اجرایی مافوق گزارش نماید.

۶۵. حمل و استفاده از هر گونه اسلحه توسط کارکنان باید در هر مرکز نگهداری نوجوانان ممنوع باشد.

ر. روشهای انضباطی

۶۶. کلیه اقدامات و راهکارهای انضباطی باید مصلحت امنیت و زندگی همراه با نظم اجتماعی را ملحوظ دارند و با حفظ حرمت ذاتی نوجوان و هدفهای بنیادین مراقبت در مراکز، یعنی القای مفهوم عدالت، عزت نفس و احترام به حقوق کلیه اشخاص، منطبق باشد.

۶۷. کلیه اقدامات انضباطی مشتمل بر رفتار ظالمانه، غیر انسانی یا تحقیرآمیز، از جمله مجازات بدنی، استقرار در سلول تاریک، حبس در محیط بسته یا انفرادی یا هر گونه مجازات دیگر که امکان دارد بر سلامت جسمی یا روانی نوجوان مربوطه لطمه وارد آورد اکیدا ممنوع است. کاهش وعده غذایی و محدودیت یا تضييع حق تماس با اعضای خانواده به هر منظور باید ممنوع گردد. کار باید همواره به عنوان ابزار آموزشی و وسیله‌ای جهت ارتقای عزت نفس نوجوان در آماده‌سازی او برای بازگشت به جامعه تلقی شود و نباید به منزله ضمانت اجرای انضباطی تحمیل گردد. هیچ‌یک از نوجوانان نباید بیش از یک بار برای هر مورد نقض مقررات انضباطی مجازات شوند. مجازات‌های جمعی باید ممنوع باشد.
۶۸. به موجب قوانین و مقررات مصوب مرجع اجرایی ذیصلاح باید هنجارهایی در رابطه با موارد زیر با رعایت کامل خصوصیات، نیازها و حقوق اساسی نوجوانان ایجاد گردد:
- (الف) رفتاری که خلاف انضباطی محسوب می‌شود؛
- (ب) نوع و مدت ضمانت اجراهای انضباطی که ممکن است اعمال گردد؛
- (پ) مرجع ذیصلاح اجرای این‌گونه ضمانت اجراها؛
- (ت) مرجع ذیصلاح رسیدگی به تقاضای استیناف.
۶۹. گزارش رفتار خلاف مقررات باید بی‌درنگ به مرجع ذیصلاح، که می‌باید بدون هر گونه تأخیر در مورد آن اتخاذ تصمیم نماید، تقدیم شود. مرجع ذیصلاح باید مورد را به صورت دقیق تحت بررسی قرار دهد.
۷۰. هیچ یک از نوجوانان نباید، مگر با رعایت دقیق مفاد قوانین و مقررات جاری، تحت مجازات انضباطی قرار گیرند. هیچ یک از نوجوانان نباید تحت مجازات قرار گیرند، مگر در صورتی که نوجوان از نقض مقررات مورد ادعا به نحو متناسب با درک وی و فرصت کافی جهت ارائه دفاع خود، شامل حق پژوهش در مرجع ذیصلاح بی‌طرف، مطلع گردد. سوابق کامل از کلیه رسیدگی‌های انضباطی باید نگهداری شود.
۷۱. هیچ یک از نوجوانان نباید عهده‌دار وظایف انضباطی، مگر در زمینه نظارت بر فعالیتهای اجتماعی، آموزشی یا ورزشی مشخص یا برنامه‌های خودگردان، باشد.

ز . بازرسی و شکایات

۷۲. بازرسان واجد صلاحیت یا مرجع منتخب هم ارز غیر وابسته به مدیریت مرکز باید دارای اختیار بازرسی به شکل مستمر و انجام بازرسی بدون اطلاع قبلی به‌اهتمام خود بوده و از تضمین کامل استقلال در انجام این وظیفه برخوردار باشند. بازرسان باید از دسترسی نامحدود به کلیه اشخاص در استخدام یا شاغل در مراکزی که نوجوانان در آنها محروم از آزادی بوده یا امکان دارد از آزادی محروم گردند، و نیز کلیه نوجوانان و کلیه سوابق این‌گونه مراکز برخوردار باشند.
۷۳. پزشکان واجد صلاحیت وابسته به مرجع بازرسی یا خدمات درمانی عمومی باید در بازرسیها شرکت کند و رعایت مقررات مربوط به محیط فیزیکی، بهداشت، محل سکونت، غذا، خدمات ورزشی و پزشکی و همچنین سایر جنبه‌ها و شرایط زندگی در مرکز نگهداری را که بر سلامت جسمانی و روانی نوجوانان مؤثر است ارزیابی نمایند. هر نوجوان باید از حق گفتگوی محرمانه با هر یک از مأموران بازرسی برخوردار باشد.
۷۴. بازرس ملزم خواهد بود که، پس از تکمیل بازرسی، گزارشی از یافته‌های خود را تسلیم نماید. گزارش مذکور باید حاوی ارزیابی رعایت مقررات حاضر و مفاد قوانین ملی توسط مراکز نگهداری و توصیه‌هایی در مورد هر گونه اقدامی باشد که برای حصول اطمینان از رعایت آنها ضروری انگاشته می‌شود. هر گونه واقعیتهای کشف شده توسط بازرس مشعر بر تخلف از مصرحات قانونی در رابطه با حقوق نوجوانان یا نحوه اداره مرکز نگهداری نوجوانان باید جهت تحقیق و پیگرد به مراجع ذیصلاح اطلاع داده شود.
۷۵. هر نوجوان باید از فرصت طرح درخواستها یا شکایات به مدیر مرکز و نماینده مجاز خود برخوردار باشد.
۷۶. هر نوجوان باید از حق طرح درخواست یا شکایت، بدون سانسور محتوی، به مدیریت مرکزی، مرجع قضایی یا سایر مراجع مربوط از طریق مجراهای تأیید شده و اطلاع از پاسخ، بدون هر گونه تأخیر، برخوردار باشد.

۷۷. اقداماتی باید در جهت تشکیل دفتر مستقل (دفتر رسیدگی به شکایات) به منظور دریافت و رسیدگی به شکایات نوجوانان محروم از آزادی و مساعدت در حصول توافقی‌های عادلانه انجام گیرد.
۷۸. هر نوجوان باید از حق درخواست مساعدت از اعضای خانواده، مشاوران حقوقی، گروه‌های بشر دوستانه یا سایرین، در صورت امکان، به منظور طرح شکایت برخوردار باشد. مساعدت‌های لازم باید، در صورت نیاز به استفاده از خدمات دستگاهها یا سازمانهای دولتی یا خصوصی ارائه‌کننده خدمات مشاوره حقوقی یا واجد صلاحیت دریافت شکایات، در اختیار نوجوانان بی‌سواد قرار داده شود.

ژ . بازگشت به جامعه

۷۹. کلیه نوجوانان باید از ترتیبات طراحی شده در جهت مساعدت به آنان برای بازگشت به اجتماع، زندگی خانوادگی، تحصیل یا اشتغال پس از آزادی، بهره‌مند باشند. در این راستا راهکارهایی، شامل آزادی پیش از موعد و دوره‌های خاص، باید طرح‌ریزی شود.
۸۰. مراجع ذیصلاح باید خدماتی را در جهت مساعدت به نوجوانان برای استقرار مجدد در اجتماع و کاهش تعصب علیه این‌گونه نوجوانان فراهم آورند یا از وجود آن اطمینان حاصل نمایند. مراجع مذکور باید، در حد امکان، از تأمین محل سکونت، اشتغال و پوشاک مناسب و امکانات کافی برای گذران زندگی نوجوان پس از آزادی به منظور تسهیل ادغام مجدد موفقیت‌آمیز اطمینان حاصل نمایند. نمایندگان دستگاههای تأمین‌کننده این‌گونه خدمات باید طرف مشاوره قرار گیرند و به منظور مساعدت به نوجوانان در بازگشت به جامعه در طی دوران اقامت ایشان در مرکز به آنان دسترسی داشته باشند.

پنج . کارکنان

۸۱. کارکنان باید واجد صلاحیت و شامل تعداد کافی متخصصان از قبیل معلمان، مدرسان حرفه‌ای، مشاوران، مددکاران اجتماعی، روانپزشکان و روانشناسان باشند. این کارکنان و سایر کارکنان متخصص باید معمولاً به صورت دائمی استخدام شوند. لیکن این امر نباید از استفاده از خدمات کارکنان پاره وقت یا داوطلب در مواردی که سطح حمایت و آموزش قابل ارائه توسط آنان مناسب و سودمند می‌باشد ممانعت نماید. کلیه منابع اصلاحی، آموزشی، اخلاقی، معنوی و سایر منابع و شکل‌های مناسب مساعدت موجود در جامعه باید توسط مراکز نگهداری برطبق نیاز و مسائل فردی نوجوانان مورد استفاده قرار گیرد.
۸۲. از آنجا که مدیریت صحیح مراکز نگهداری متکی به شخصیت، انسانیت، کفایت و قابلیت حرفه‌ای کارکنان آن در رفتار با نوجوانان و همچنین تناسب شخصی هر یک برای این کار می‌باشد، مدیریت مراکز نگهداری باید امکان انتخاب و استخدام دقیق کلیه رده‌ها و انواع کارکنان را فراهم آورد.
۸۳. به منظور تأمین اهداف یاد شده، و به جهت جذب و حفظ زنان و مردان مناسب، کارکنان باید به عنوان متصدیان حرفه‌ای با حقالزحمه مکفی منصوب گردند. کارکنان مراکز نگهداری نوجوانان باید پیوسته تشویق گردند تا وظایف و تکالیف خود را به شیوه‌ای با عطف، متعهدانه، حرفه‌ای، منصفانه و کارآمد انجام دهند و همواره به نحوی رفتار نمایند که موجب جلب احترام نوجوانان گردیده نقش نمونه‌ای و دیدگاه مثبتی را به نوجوانان عرضه نمایند.
۸۴. مدیریت مراکز نگهداری باید آنچنان شیوه‌های سازماندهی و مدیریتی را بکار گیرد که ارتباط بین رده‌های مختلف کارکنان به نحوی تسهیل گردد که موجب ارتقای همکاری بین خدمات مختلف مراقبت از نوجوانان و همچنین بین کارکنان و مدیریت گردد. هدف، حصول اطمینان از این امر است که کارکنانی که مستقیماً با نوجوانان در تماس هستند قادر به فعالیت تحت شرایط مناسب برای انجام مؤثر وظایف خود باشند.
۸۵. کارکنان باید آموزش‌شهایی دریافت دارند که آنان را قادر به انجام وظایف خود به نحو مؤثر نماید، بویژه آموزش در زمینه‌های روان‌شناسی کودک، رفاه کودک و معیارها و هنجارهای بین‌المللی حقوق بشر و حقوق کودک، از جمله «مقررات» حاضر. کارکنان باید با شرکت در دوره‌های آموزش ضمن خدمت، که طی زندگی شغلی آنها در فواصل مناسب ترتیب داده خواهد شد، سطح معلومات و قابلیت حرفه‌ای خود را حفظ کنند و بهبود بخشند.

۸۶. مدیر مرکز نگهداری باید واجد صلاحیت کافی برای انجام وظایف خود، با قابلیت اجرایی و آموزشی، و تجربه مناسب باشد و باید وظایف خود را به صورت تمام وقت ایفا نماید.
۸۷. کارکنان مراکز نگهداری، در انجام وظایف خود، باید حرمت انسانی و حقوق اساسی کلیه نوجوانان را بویژه در موارد ذیل محترم دارند:
- (الف) هیچ یک از اعضای مرکز نگهداری یا کارکنان مؤسسات نمی‌توانند تحت هیچ عنوان یا شرایطی به هر گونه شکنجه یا هر گونه رفتار، مجازات، تادیب یا تنبیه انضباطی خشن، بی‌رحمانه، غیرانسانی یا توهین‌آمیز مبادرت ورزند، مسبب آن گردند یا آنرا تحمیل نمایند؛
- (ب) کلیه کارکنان باید با هر گونه عمل مفسدانه مخالفت و مبارزه نموده مراتب را بی‌درنگ به مراجع ذیصلاح گزارش نمایند؛
- (پ) کلیه کارکنان باید «مقررات» حاضر را رعایت نمایند. کارکنان با عقیده مستدل مبنی بر این‌که تخلف جدی از «مقررات» حاضر واقع گردیده یا در شرف وقوع می‌باشد باید مراتب را به مراجع مافوق یا دستگاه‌های دارای اختیار بررسی و اقدام گزارش نمایند؛
- (ت) کلیه کارکنان باید حمایت کامل از سلامت جسمانی و روانی نوجوانان، شامل حمایت در مقابل سوءاستفاده و بهره‌کشی جسمی، جنسی و عاطفی، را تضمین نمایند و باید در موارد لازم اقدامات فوری در جهت تأمین مراقبتهای پزشکی بعمل آورند؛
- (ث) کلیه کارکنان باید حق بهره‌مندی نوجوانان از حریم خصوصی را محترم دارند و بویژه باید کلیه امور محرمانه در مورد نوجوانان یا خانواده‌های آنان را که به واسطه سمت حرفه‌ای خود از آن مطلع گردیده‌اند حفظ نمایند؛
- (ج) کلیه کارکنان باید کوشش نمایند که تفاوت‌های بین زندگی در داخل و خارج از مرکز را که موجب کاهش احترام به حرمت نوجوانان به عنوان انسان می‌گردد تقلیل دهند.